

LIPIK

JODFÜRDO (SZLAVONIÁBAN).

Először a jódjakkal kitüntetve: Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

Vasuti állomások: Pakratz-Lipik (déli vasut) metétférfi jegyek 33% árleengedéssel és Okucsan (m.á.v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalkikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égjel.

A lipiki hévíz nagymennyiségű nátriontartalmával (magyar Emal) valamint magas hőfoka és jódos összetételével legjavító és furdókúrának a legjobb sikerrel használják a test nyakbirtjának mindennemű hurutos bántalmait (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); oszmos és kősavénys bajoknál a forrás első helyen áll az európai források közül, valamint migriy és vérhajókál, görvélykórál, izzásmányoknál stb. Mint hivatalos furdókúr Dr. Marschalko Tamás mőkődik.

A legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szanatóriumi ellátott gyógyterem, valamint a szanatórium nagy fényűzővel kiállított szobái és kávéházi helyiségei, nagy új gyógyszállók. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park, mely lawn-tennis pályát, lövöldést, terepnyújtást, tornatermet, tartalmaz. Pompás és nagy fedett sétány, bazilika, kávéház, a legnagyobb iusszal és kényelemmel berendezett porcellán, márvány és izasszó furdók. Terjedelmes furdómedencék (Pepidesium). 7072

Jódviz-szétkildés mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Edecskúty L. Matkóczy és Vilho Budapest. — Bármily felvilágosítással készséggel szolgál a lipiki furdóigazgatóság.

Kwizda-Fluid

4 arany, 18 ezüst, 18 drám.

30 tiszteletti és előismerő okmány.

A kigyó védjeggyel.

Régi óhírű díszítikus-cosmetikai szer (dörzsölésre) az emberi test idegrendszer és izmáinak erősítésére és rugósnosítására.

Turista-fluid.

Turisták, járművezetők és lovagló katonák számára a legnagyobb utazások után való elhűtésre.

Ará:
1/2 palack 1 frt.
Valódi csupán a fenti védjeggyel ellátott palackban és kapható minden gyógyszerárban. — Főraktár:

Kerületi gyógyszerár, Kornenburg, Bécs mellett.
Szőlgy, csimlap és esmagolási törvényesen védve. 7001

Legezészerűbb sámfá kapható

Ujdonságok selyemkelmékben

ugymint fehér, fekete és mindenféle más színben gyári árakon, a világosság és tartósságért való jótállás mellett, méterenkint 35 krtól 12 frtig porto és vámtanulmányokhoz szállítottak. Magánosok számára a legjobb, közvetlen megrendelési forrás. Ezer meg ezer előismerő irat. Munkák franko. Szajzsa levélporto készítése.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

6951 selyemkélme-gyárak szövetsége Zürich.
Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Tessék kísérletet tenni

és meg fog győződni, hogy patkányok és poszterek kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József gyógyserész** által feltalált

patkány pusztító-szer.

Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer előismerő nyilatkozat bizonyítja.

Ará 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható:

LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyserész

Maros-Ujvár (Erdély) 7291
Budapesti főraktár: Egger-féle gyógyserészár, Nádorhoz.

A szépség. La beauté.

Minden létező szépségfőzész között az **Original-Pasta POMPADOUR** dr. Rix A. (Bécs) készítménye foglalkozik a mindenkori az első helyen. Ez a világhírű, általános ismert szer — jótállás és az ár külföldben viaszárítás mellett — elűz 14 nap alatt: szepelők, májfolkokat, pattanásokat, orrvörösségeket, pusztilkákát, himlőhelyet és általában minden, az arcot rúgóó tisztatlanságot. A bőr bárszopnyává válik, a ráncok megszűnnek, míg végül az ifjúság valódi, természetesen színt, az úde rószapirt lehell az arcra ez a csodaszér.

Prokesch-Osten gróf és (Gossmann Fiderika), a legjobb megrendelő így ír: "Dr. Rix asszony! Küldjön ismét — mint már évek óta — 5 Pasta-Pompadour ünnemben".

A tíceők.

Frank Kati a Mjm. Frankfurtból már évek óta így rendel: "Süvegek mint rendszeresen csimlap 5 Pasta-Pompadour Mjm. Frankfurtba küldeni. És így tovább vagy 10,000 nagyon régi verő a világ magus és legmagasabb köréből. Mert a ki az a csoda-pasztát csak egyszer használta, az tovább ajánlja. 1 tégely **Original-Pasta Pompadour** használati utasítással: 1 frt 50 kr, 1 üveg pompadour-tej, rizsop helyett használati: és 1/2 tégely 1 frt 50 kr, 1 doboz Pompadour-szappan (3 db) durva, ropósított kezek ellen 90 kr, Marquiso szappan fűző használati 50 kr Rix dr. **Marquise de Pompadour Fetti-Puder** — igen alkalmas nappali és éjjeli használatra; nemesek szeppe és rózsaszín, teszi a bőrt, hanem meg a legmagasabb arisztokrácia hölgyei és a művészi világ előszeretettel használják, 1 doboz ára 1 frt 25 kr.

Gyógyserészek, a kik még raktáron nem tartják, forduljanak a központba: Bécs, Fraterstrasse 16., saját ház.

Wilhelmine Rix dr. özvegye és fia.
40 év óta egyedüli készítője a valódi **Original-Pasta Pompadour**nak. Budapest: **Török József** dr. Egger Leo és Egger J. néi és Braun Mórtnak. 7288

FÖLDVÁRY IMRE

férfi divat és fehéremű raktárában. **párja** **frt 1.50**

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7301

Férfi cipők, Jäger-árúk, vadász és sport-cizkék dús választékban kaphatók.

Árjegyzék bérmentve.

ŐS BUDAVÁRA

Augusztusi műsor:

A magyar daltársulat új műsorral. Carmencitta, spanyol táncosnő. Hilaris & Tordant, francia excentriqueok. Maurice, a világ leghíresebb kerékpárversenyezője. Trio Galway, zenobohócsoport. Tribby, angol ének és táncospart. Gerting-csoport világírű légtornászok (a repülő ember). Seymour Gilbert és társulata nemezek dal és tánc. The Quavers zenobohócok. Henderson & Stanley, quartet barlesque és parodia. Naponta hangverseny a berlini szimfonikus zenekarnak. Katonazene váltva a honvédzenekar, cs. és kir. 6-ik, 69-ik és 19-ik gyalogezred zenekara által. Czigányzene. Tambura. 7195

Belépő díj: este 6 óráig 20 kr, azontul 30 kr. Ünnepegy alkalmával este 6-ig 40 kr, azontul 50 kr. A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és szírmentes készítmény a **7163**

Margit Crème.

Rövid idő alatt szüntet szepelők, májfolkok, pattanást, bőrtakát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is úde bájos arcocsint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hölgyor 60 kr., 3 szinben. Margit szappan 35 kr. Margit fopép (Zahpasta) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyserészár, Aradon Déak Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: **Török József gyógyserészár, Budapest Király-utca 12.**

„Izomerősítő embrocator.”

Nélkülözhetetlen bedörzsölő szer futás, uszolás, kerékpározás, vívás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerősítést igénylő atletikai és torna-sportot űzők trainingje teljességének és eredményességének előérésére. Páratlan gyógyereji **rheumatikus bajoknál, szag-gatásoknál, bármennyire idülték is azok. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.** Főraktár: **Aranykereszt gyógyserészár, Budapest, V., Nádor-utca 24.** Kapható a következő gyógyserészáraknál: **Budapest: Török J., Király-utca, dr. Szkalla L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, Andrássy út 84. Arad Földes K. Dobozoz: Mihailovits J. Győr Stadler M. Szabadka: Milassin J. Szeged: Barcsay C. Székesfehérvár: P. Ács Albert. 7275**

Alkalmi vétel.

Butorok a legolcsóbb árak mellett és pedig **angol és barock hálósobák** és ebéd-lők, valódi mahaugoni szalon berendezések, szőnyeg és bördíványok, ingaórák, lámpák, íróasztal, könyvszekrény, függönyök és szőnyegek és faragott hálósobák, bámulatos olcsón eladó. 7292

Andrássy-ut 56. I. em. 8.

MATTONIÉ

GISSHÜBLER

legizáltabb leányos

SÁVANYUKUT

Levélbéllyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.

Budapest, IV., Régi posta-u. 5
Alapított 1876. 7240

Veszek! Eladok! Cserélek!

LOHSE világhírű különlegességei

és a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta felülmulhatatlan mint legkiválóbb bőrvíz a tökéletes ifjú üdeség megtartására, valamint a nyári szepelők, napsütés, pirosság, sárga foltok és az arc minden tisztatlanságának biztos eltávolítására. Fehérben és rózsaszinben szőkőknek, sárgában barnáknak.

LOHSE liliumtej-szappan csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkiválóbb tolette-szappan. Árja 60 kr., rózsaszin 1 frt.

Gyártmányainak vásárlásánál méltosztással mindig figyelni a csomag: **GUSTAV LOHSE** 48 Jägerstr. 48 Berlin. udvari illatszerész.

Kapható Ausztria-Magyarországon minden gyógyszerárban és jobb illatszer-üzleteiben. 7067

CZERNY-féle

TANNINGENE

a legjobb, kipróbáltan ártalmatlan

hajfestőszer

haj- és szakál- valamint szemöldökfestésre, melyek a legegyszerűbb módon, már egyszeri használatnál is egész biztosan visszanyerik szon kifogástalan, fényes szőke, barna vagy fekete természetes színt, a melylyel megőrzés előtt bírtak a mely sem szappannal való mosásnál, sem a gőzfürdőben meg nem fakul. **Ára 2 frt 50 kr.**

Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható

Anton J. Czerny ezégnél, Bécs, XVIII., Carl Ludwigstrasse 6 (saját házában). Szétkildés postai utánvétellel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktár a nagyobb gyógyserészárakban és illatszer-üzletekben. Vezérlőközpont és magyarországi főraktár: Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyserészárban.

Főiskolai **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált ígazg.-orvos gyógysererei

Vérképző labdacsoqok, rózsaszínre cukrozva: **vérzékenység, náphórosok, gyengélségek, görvélykórosok,** lástalan fűdőbetegségek legjobb gyógyserje. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.

Hurut labdacsoqok, **gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hideglelés, malária, gümőkór** ellen legkiválóbb 1 üveg agyazinek cukrozott labdasára 1 frt 80 kr.

Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyser az **IBEL-GALÓ POR** 1 doboz 1 forint 20 kr.

Dentipurin-szajviz legjobb minden szajvizet fölötti Kiváló övzere a ragályos torokbajoknak is! ára 60 krajczár.

A Purpurin Crème arcz- és kézkénőcnek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczot minden foltot eltávolít a bárszopnyavé várasolja. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kapható a készítőnél:

TERSTYÁNSZKY K. gyógyserészár

Sárospatakon. 6839

Főraktár Budapest: **Török József** gyógyserészárban, Király-utca. **Dr. Buday Emil** gyógyserészárban, Városház-tér. Minden drogu-üzletben és gyógyserészárban kaphatók.

Fesztv társaság körkép palotájában Városliget 7173

Krisztus a keresztján és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható reggel 9 óratól esti 8 óráig.

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy 30 krajczár.

35. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 29. 44. ÉVFOLYAM.

Előzetes felkötések: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | tétlérre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt tétlérre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5.— tétlérre — 2.50 Kalföldi előfizetőknek a postailag meghatározott yitelődíj is csatolandó.

A «ZENTA» TORPEDÓ HAJÓ.

SAVOYAI JENŐ hercege Zenta mellett vívott győzelmes csatájával véglegesen fölmentette hazánkat a török járom alól. E kiváló hadvezér emlékét s az utókornak iránta való háláját maholnap díszes szobor fogja hirdetni, melyet a Tiszának Zenta melletti szigetén állítanak. Kétszeresen megérdemli tőlünk a hős az éremelékét, mert nemcsak nagy szolgálatot tett hazánknak, hanem különben is igaz barátja volt a magyarnak.

Ő Felsége a király is kegyelettel viseltetik a

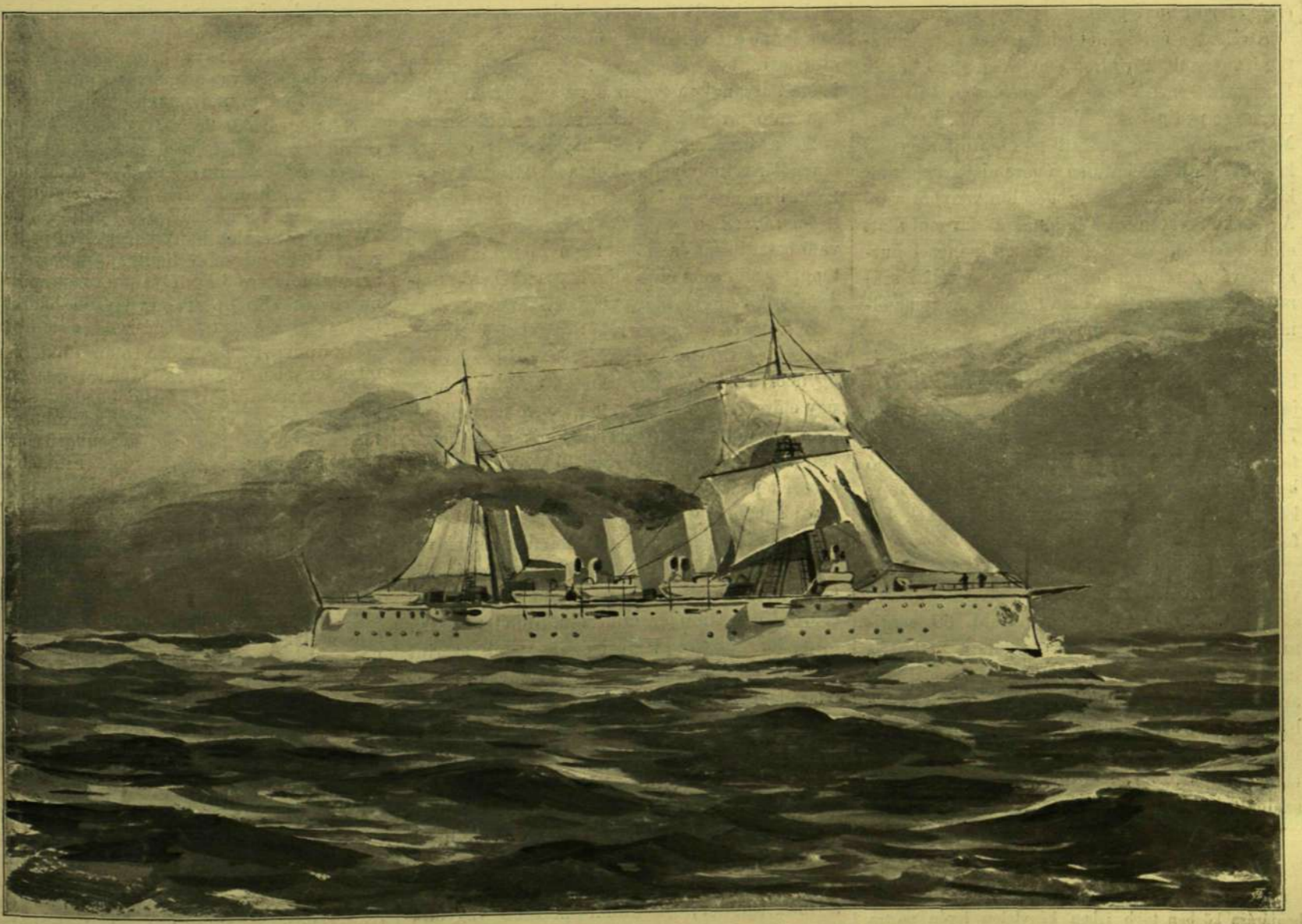
zentai hős iránt. Ime közelebb elrendelte, hogy a legújabbban Pólában vízre bocsátott torpedós ozirkáló a zentai győzelem kétszázadik évfordulója alkalmából ama korszakalkotó ütközet színterének a nevét viselje s dicsőségét a határtalan tengereken is hirdesse.

A «Zenta» igen érdekes hajó-typus képviselője lesz hadi-tengerészetiünkben.

Tudni való, hogy a hadi-tengerészetnek sokféle földadata közé tartozik egyebek közt a tengeri kereskedelmünk s az azzal kapcsolatos közgazdasági érdekek megvédeése és előmozdítása, valamint a monarchia politikai súlyának és

tekintélyének fenntartása is. Ezúttal erre csak egy példát akarunk felhozni.

Három évvel ezelőtt történt, hogy egy Adria-hajónk több százezer forintot érő rakodmányval Rio-Janeiro kikötőjébe érkezvén, a brazil hatóságok azon ürügy alatt, hogy ott most a sárgaláz uralkodik, nem engedték meg az árúk kirakását. Hasztalanul hivatkozott a hajó kapitánya arra, hogy hajója ütközben, mint hivatalos iratai is igazolják, sehol nem kötött ki oly helyen, a hol ragály uralkodott, a brazil hatóságok a kapitány felszólását semmibe sem vették. Szerencsére azonban harmadnapra meg-

A «ZENTA» TORPEDÓS OZIRKÁLÓ HAJÓ. Pastr Géza rajza.

leányoknak. Ki tudja? Minden nap hallják, ujságban is olvassák, hol itt, hol ott elvett egy szegény leányt egy gazdag úr. Ők is találkoztak már egy nagy arany óralánczossal, a ki utánok ment két utcán, mindenütt a sarkukban. Finom, fényes czilinder-kalap volt a fején, gyémántos tű a nyakkendőjében. Nagyon gazdag úri ember lehetett. Istenem, ha ez volna, a kit a gondviselés nekik szánt?

A leányok kissé ijedős természetűek. Cserhát úgy szólván falu, csak afféle izepizezi mezővároska; ott nem szokták meg ezt a sok idegen embert az utcán.

— Jaj istenem, még megszólít, — suttogta Elfrida Amandának.

melyik? — gondolja magában. Még álmában is az forog a fejében: vajjon melyik?

Aztán hónapok múlnak, eltelik nagy idő s az aranylánczos embert nem látják, nem találkoznak vele többé az utcán. Az özvegy tanítóné csüggedten tekintget szanaszét. Hiába, nincs sehol.

Csak haszontalan ficzók kószálnak az utcán, kik vakmerően megszólítgatják a fiatal leányokat; de eszök ágában sincs a házasság.

És a hónapok múlnak. A nyári nap forrón süt be a harmadik emeleti kis lakásokba. A szűk konyha, a hol főznek, mosnak, vasalnak, még jobban bemelegíti a szobát s a két szegény leány majd elolvad a varrógép mellett, míg

— Mi az? mi az? nógatja Amanda, a ki látja a nagy ijedséget testvére arcán.

A kis leány alig bír szólni:

— Az arany óralánczos úr . . .

Utána jött, nyomom követte mindenütt. Ha ő sietett, az is. Bejött utána a kapun, föl a lépcsőn. Még most is remeg Elfrida.

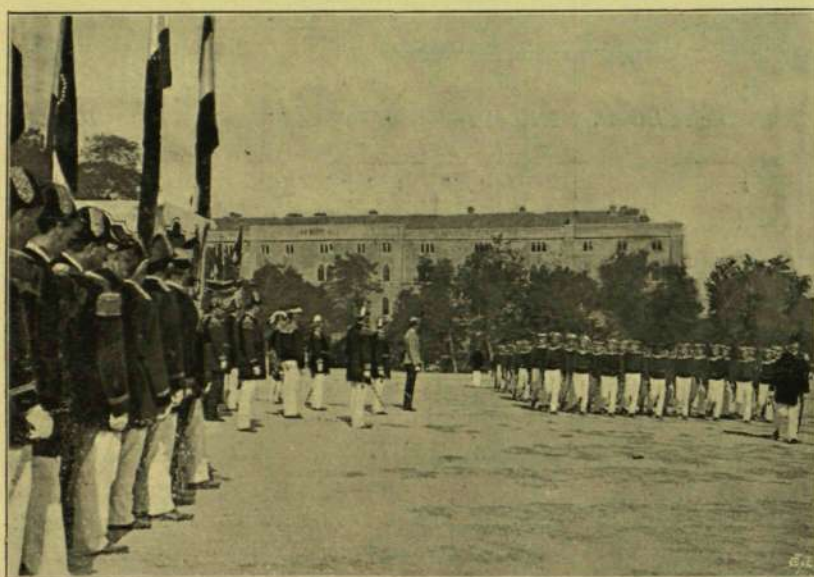
Az anyának fölragyog az arca:

— Beszélte veled? Mit mondott?

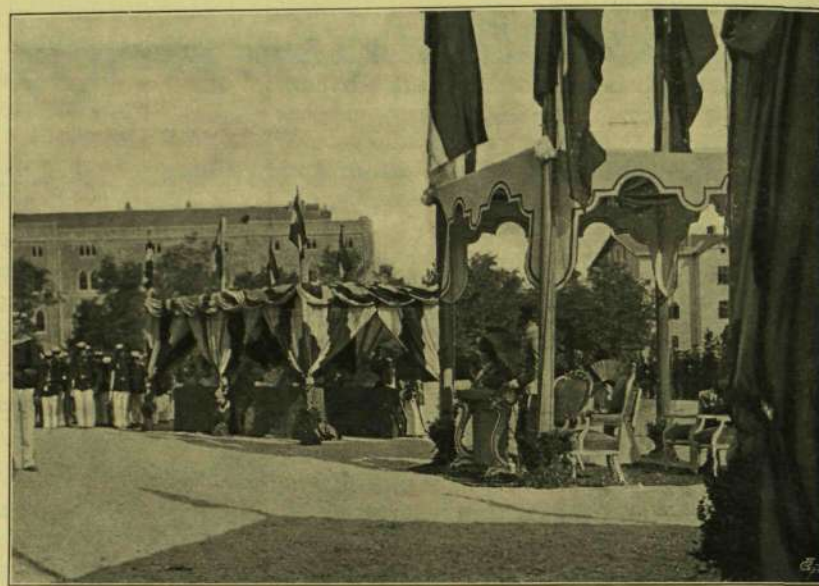
— Nem tudom, nem tudom, — rebegi a leányka s ijedten néz az ajtóra, vajjon nem nyílik-e?

— De mégis, — sürgeti az anyja.

Elfrida igazán nem tudja. Azt is mondta: ne

A Tengerészcsapatok elvonulása Ottó főherceg előtt.

Ottó főherceg és neje a tábori misén.

Néző közönség a Greif jachton.

A Pelikán hadihajó, a hol Ottó főherceg és neje laktak.

A Zenta vizrebocsátása Pólában. — Paur Géza pillanatnyi fényképe.

S megriadva szöknék tovább, az anyjokat is magokkal rántva. Az arany óralánczos mindenütt utánok. A leányoknak a lélegzete is elakad. A szegény özvegyasszonynak hevesen dobog a szíve. De istenem, ő maga is olyan bamba és félnék. Pedig hátha most . . .? Nem lehet tudni, hogy az ég hogy rendelte.

Lányok, lányok!

De a lányok csak szaladnak. Jóformán meg sem nézték a fényes czilinderes, aranylánczos urat. Fiatal? Öreg? Igazán meg sem tudták mondani. Azt hiszik, olyan középkorú. Kissé kövéres, magas. Valjon fognak-e még találkozni vele?

Nem beszélnek róla otthon, egyik sem szól egy szót sem, de a gondolatukban ott van a nagy arany óralánczával. Az özvegyasszony el-érzékenyül, a mint a leányaira tekint. Vajjon

végre éjjel felé fáradtan roskadnak az ágyra a tikkasztó levegőben.

Aztán eljön az ős, a lucskos, hideg, ködös november s a két fáradt, gyöngye leány egyre köhéscsel és a mellét fájlalja, mint szegény boldogult atyjok.

— Istenkém, istenkém! sohajtozik az özvegy tanítóné.

Hol késik a jó szerencse? Hol, merre, hogy megfoghatná? Ide nem repül be a harmadik emeleti kis szobába. Csak dolgozni szakadatlan, csak varrni, varrni mindig. Hát soha sem lesz ennek vége?

Már késő tél közepén történt, hogy egyszer szombat este Elfrida, kit elküldtek a megvarrt fehér ruhával a boltba, lihegve, egészen kipirulva érkezett haza.

— Már megint szaladtál? pirongatja az anyja.

fusson, szép kis lányka . . . Czukros, aranyos; azt is mondta.

A szegény özvegy tanítónének repdes a szíve. Haboz, hogy megbotránkozzék-e vagy örüljön? Hiszen igaz, hogy az emberek rosak, de talán mégis ilyen korú úri ember . . . Miért ne lehetne tisztességes szándéka is? Istenem, milyen szerencse volna!

Bizonyára tisztességes szándékának kell lenni, mert másnap eljött, fényes nappal, a hogy illik. A boldog anya nem tudja, mit csináljon vele, hová ültesse. Nagy zavarában még a kötényével is törülgeti a székeket.

— Ide méltóztassék . . . ide . . .

A tekintélyes úr leereszkedőleg mosolyog s vaskos arany óralánczával játszadozik. Ingeket akarva varratni. Ajánlották neki a kisasszonyokat, mint igen finom varrónőket.

Az özvegyasszony tudja, hogy ez csak ürügy s jelentősen integet a szemével Elfridának, mintha azt akarná mondani:

— Látod, édes lányom?

De az az okatlan leány csak lesüti a szemét, föl nem néz a világ minden kincséért s lát-szik, hogy bújni szeretne az aranylánczos úr elöl, csak volna hová bújni. Az anyja igazán szégyenkezik miatta. Mit fog mondani ez az úr?

Az ilyen uraknak azonban az efféle bamba kis leány tetszhetik, mert nem veszi le róla a szemét az egész idő alatt, míg ott van.

Mikor elmenőfélben búcsúzik, a nyájas özvegyasszony meghívja, hogy legyen máskor is szerencsésük, nagyon fognak örülni.

káját, gyorsan, lázasan, mintha versenyt futná-nak. Egyszerre kihull kezéből a munka s fárad-tan, panaszosan tör ki ajkán a szó:

— Istenem, ha Elfrida akarná!

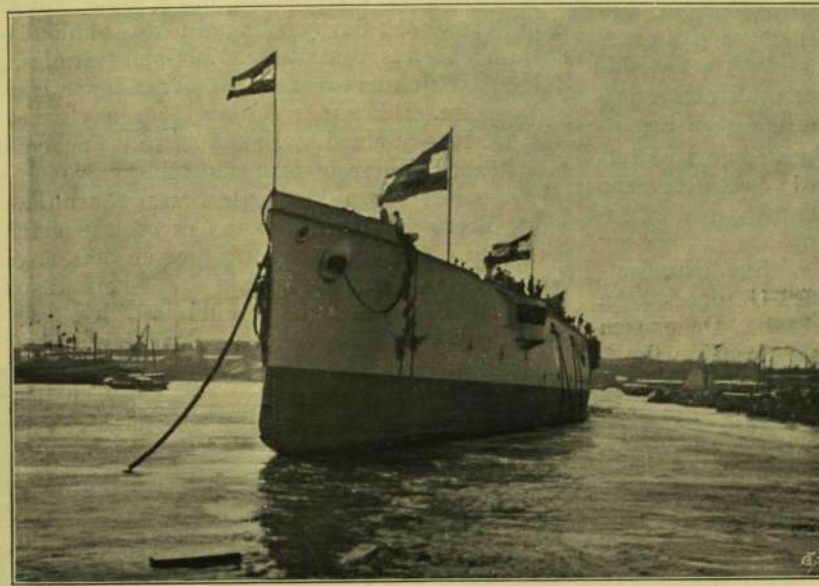
Az anyja is beleszól s a szemét törülgeti. Nem érti Elfridát. Más leány két kézzel kapna az ilyen szerencsén.

— Nem kellene tovább nyomorognunk, — kesereg Amanda.

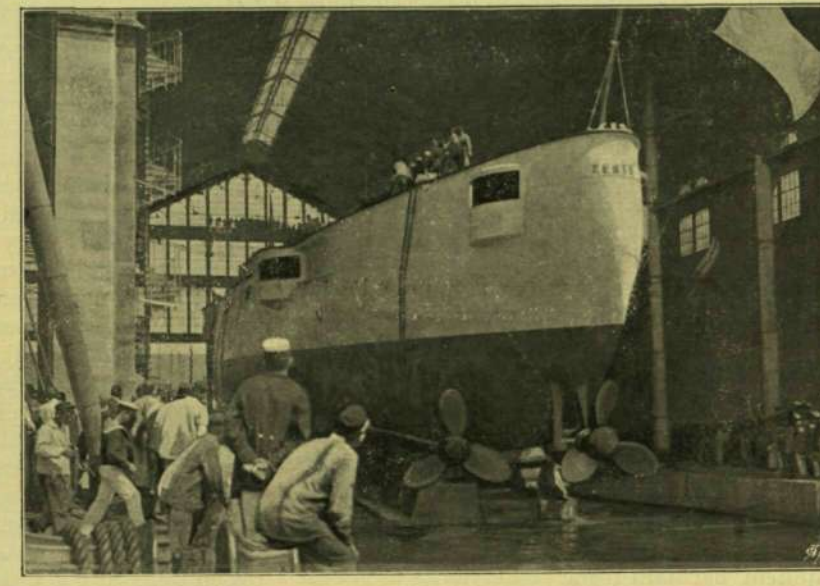
— Hát menj hozzá te, — veti oda daczosan a kisebbik leány.

Egész éjjel sír az ágyában. De reggelre már olyan szelíd, mint a bárány, olyan erőtlén és tehetetlen. Az anyja megsimogatja a haját.

— Úgy-e, okos fogsz lenni?

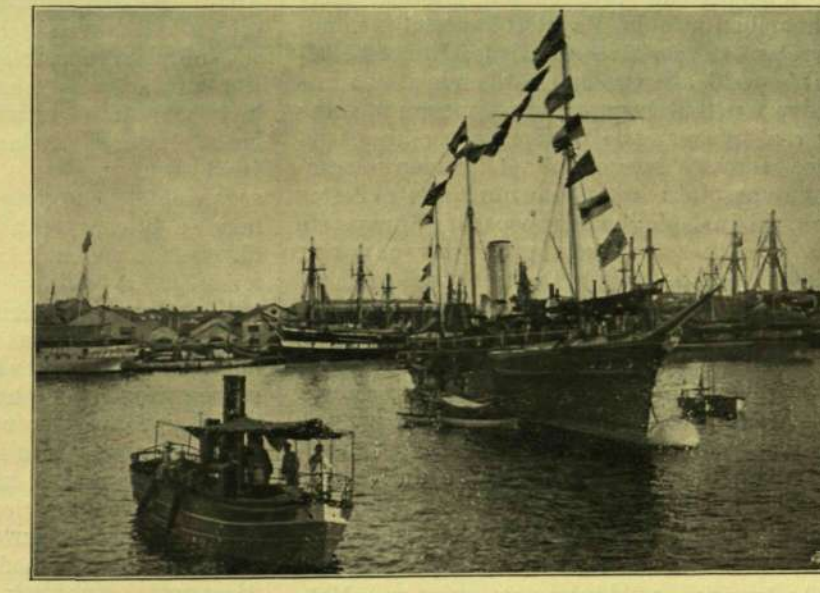
A Zenta a vizrebocsátás után.

A Zenta a hajócsuszátóban, a vizrebocsátás előtt.

Az Albrecht és Elisabeth páncélos hajók, a hol a vendégek elszállásolva voltak.

A LuSSino hadihajó, mögötte a régi hadihajók.

A Zenta vizrebocsátása Pólában. — Paur Géza pillanatnyi fényképe.

— Hát maga, kis czicza? — kérdezi a tekintélyes úr a fiatal leánytól.

De ez csak pirul és nem tud egy szót sem felelni.

— Ne légy olyan ügyetlen, — dorgálja az anyja. — Egy kicsit barátságosabb lehetnél.

Aztán diéséri az új ismerősüket. Milyen derék úr, milyen nyájas, kedves úr.

— És a nyakkendőjében láttátok-e, lányok, azt a pompás gyémánt tűt?

Amanda sohajtvá bólint a fejével. Elfrida a sarokba húzódva daczosan hallgat. Mit diésérik azt a csúnya pohos vén embert? Utálja a szemtelen vigyorgását. Végre sirva fakad.

— Mi lett téged? pattannak reá.

Nem felel, leül a varrógépéhez s elkeseredet-ten dolgozik.

A másik leány is leül s némán folytatja mun-

Valóban oly okos, hogy meg lehetnek elé-gedve vele. Egy kicsit reszket, de nem húzza odább a székét, mikor az aranylánczos úr egé-szen mellé vonja a magáét. A kezét sem rántja vissza, mikor az az utálatos ember fogdossa. A virágot is elveszi, a mit az hozott neki. Csak az arany karpereczeit tolja el sápadtan, remegve.

Arra még az anyja is azt mondja:

— Nem, nem, kérem, azt semmikép sem.

De oly szelíd a tiltakozása, úgy fél, hogy azt az úri embert meg ne bántsa.

A úri ember mosolyog. Jó, jó, érti már ő az ilyen vonakodást. Nem is erősíti tovább. No hát csak maradjanak egyelőre a virág mellett.

De azért nincs már nyomorúság a harmadik emeleti kis lakásban. A nagylelkű úri embernek annyi varratni valója van s olyan dúsán fizeti. Aztán holmi apróságot csak nem lehet vissza-

ÖRMÉNY-TÖRÖK FENEKEDÉSEK.

A konstantinápolyi bombamerénylet híre új mozzanatot jelez a török birodalom felbom-lásának prozesszusában: a tömeg-gyilkolás-nak azt az ösztönét, mely csak a nagy társadalmi betegségekben sinlő politikai szervezetek sajátja. Mihelyt nem csupán az emberi szenvedély és indulat korlátozhatatlan féktelensége az, a mi a rombolás művét irányozza, hanem a tervszerű eljárás öntudatosága az öldöklés a maga nyers szárazságában, mint elv: akkor előáll — a bomba. A fanatizmus-nak valóságos erőmérője ez a gyikos szerszám, mely bizik a gondviselés láthatatlan segédke-zésében s a mi benne vak és ezáltal, azt egy magasabb erő célirányzó látásában hiszi elérni. És ilyen fanatizmus nemcsak a jámbor mohamedáné, hanem az úgynevezett chismati-kus örményi is, megkülönböztetve a katholi-kus örményitől, mert ez sem a kereszténység ma-

gasztos szellemét, hanem csak üres hitformuláját veszi a vallásosság igazi mértékül s elve, hitvallása, kultusza nem egyéb, mint a gyűlölet és a türelmetlenség.

Egymást követték e század eleje óta Konsztantinápolyban a véres politikai merényletek és palotafordalmak, melyeknek mind vallási villongások voltak az okozói. III. Szelim reformjai ellen a janicsárok lázadtak fel, s letévén őt, 1808-ban IV. Musztafát kiáltották ki helyette szultánná, ki Szelimet kivégeztette ugyan, de csak azt érte el, hogy egy ellenforradalom őt is elkergette s kényszerítette helyét átengedni II. Mahmudnak. Majd egy janicsár-forradalom megkísérelte Musztafa trónja helyreállítását, de ez nem sikerülvén, Mahmud parancsára Musztafa kivégeztetésével végződött. Még ekkor sem ért véget a nyugtalankodás, s egy ismételt ösz-szeszeküvés végre alkalmat adott Mahmudnak 1826-ban a vakmerő praetorianusok vérbefojtására.

De alig tíz évre rá, 1857-ben ismét ösz-szeszeküvés fedeztek fel Mahmud élete ellen, melynek élén a keresztényüldöző, bigott reakcionárius Pertev pasa állott. Rögtön letették s Albániába száműzték. Útközben aztán hirtelen meghalt Drinápolyban. Azt beszélték, hogy szabad választásra lett volna bízva, hogy kótél, vagy pedig méreg által végezze életét s ő az utóbbit választotta. A hivatalos vád az volt, hogy Pertev visszaélt állásával, hogy alattomos cselszövéssel a padisah által népe jóllétére és újjáteremtésére alkotott rendszabályok üdvös hatását kiájtásza.

Pertev szelleme azonban halála után sem szűnt meg boszúra s gyűlöletre ösztönözni. Az ő táborából valók voltak azok, a kik két évvel utóbb fanatikus kézzel felgyújtották a perai keresztény városrészt, melynek ez alkalommal majdnem háromnegyede elhamvadt s több ezer ház esett áldozatul.

Ezek a megrázó események voltak azok, a melyek Mahmud lelkét lassanként elsötétítették s képzelődő csüggedésbe ejtették, mely állapotában még halála előtt kevéssel is mindigre az ösz-szeszeküvés rémeit festette elébe kábult képzelődése. Órákig elült gondolataiba mélyedve, a nélkül, hogy szólt vagy mocczant volna is; csak a «mangal» (szénmedence) izzó szikráiba mereszté szeméit. Majd hirtelen fölocsu-dott s haragtól reszkető hangon kiáltott «Pertev pasa, gelsin». (Jöjjön Pertev pasa!) Környezete megjedve nézett össze, mert Pertev pasa már másfél év óta halott volt. De mielőtt még eszökbe jutott volna, mit feleljenek, a szultán újra ismételte kivánságát. Orvosa ekkor hozzá lépett s tisztelettel megjegyezte: «Felség, hisz Pertev pasa rég ellávozott» — (így fejezi ki a török körülírva a halál fogalmát). Mire a padisah mintegy mély álomból eszmélve nagyot sohajtott s fájdalommal nyögte: «oh, az áruló!» Aztán gyorsan fölemelkedett, előrendelte a lovat és szakadó záporban majd két óra hosszúság lova-golt.

Az örménység üldözése nem szűnt meg Mahmud utódja, Abdul Medsid alatt sem, kinek mindenható kegyenczeit, Riza pasát, Mahmud emelte ki a porból. Midőn ugyanis a szultán egyszer a Ramazán éjéinek egyikén álöltözeten (tabtil) Konsztantinápoly utcáin bolyongott, a Mizir Cserszije egy boltjába tért be s ott letelepedett, csak egy 15 éves sibeidert talált a boltban, a ki az idegennek előzékenyen szolgált egy csibukkal s egy pohár friss vízzel. A szultán beszédbe ereszkedett a fiúval, kinek értelmes, okos feleletei annyira megnyerték tetszését, hogy magához vette, fölneveltette s utóbb magas udvari tisztségekre emelte.

Ez volt a későbbi Riza pasa, kinek szolgálatai Mahmud utódját, Abdul Medsidet is annyira le tudták kötelezni, hogy tekintélyét, hatalmát sokáig nem boríthatta árnyékba az irigységnek semmi áskálódása. Az új szultán ugyanis nem felelte, hogy életét köszönheti Riza pasának, mert csak az ő férfias bátorsága mentette meg a biztos haláltól. Az történt tudniillik, hogy Mahmud szultán, kinek hirtelen dührohamaitól mindenki rettegett, egy nap erősen megharagudott bekerbe-i kertjében fiára, a nyolcz éves Abdul Medsid hercegre, úgy hogy nem tűrtöz-tethető szenvedélyes fölindulását, ruhájánál fogva felkapta a gyermeket s a kertben álló mély márványmedencébe dobta, fejvesztés terhe

alatt megtöltvén, hogy valaki segítségére menni merészeljen.

A szegény *salizado* (herceg) hiába való erő-feszítéseket tett, hogy a medencéből kiver-gődjék, de senkinek sem volt bátorsága a körül-állók közül kezét nyújtani felé. Ekkor Riza effendi (mert még csak effendi volt) a szultán pa-rancsa daczára a vízbe ugrott, megragadta a már fuladozó gyermeket s partra segítvén őt, vele együtt térdre borult a hatalmas szultán előtt. Mahmud hallgatott, csak egy megsemmisítő tekintetet vetett Rizára. De arca csakhamar ki-derült, nyájas kifejezést öltött s vállát veregetve fia megmentőjének, e szavakat intézte hozzá:

— Helyesen cselekedtél, Riza effendi. Az ember soha se ragadtassa el magát haragjától. Eredj, vidd e gyereket a házam ajtajához s add át az asszonyoknak.

És Abdul Medsid trónralépése után sem lett hálátlan megmentőjéhez. Kitüntetései, kegyeivel halmozta el, a mit Riza meg is érde-melt, mert a radikális reformerek és a reactionarius ó-törökök közt közepén állva, szeren-césen egyeztetette a török politika szélsőségeit.

De azért ő sem kerülhette ki, hogy a felszított vallási fanatizmus túlkapásai ösz-szeütközésbe ne hozzák az európai közvéleményt az örmény kérdésben. Egy izlamra áttért örmény ugyanis nem találhatta meg új hite igazságai-ban lelkének nyugalmát, s azért Görögországba szökve, átlépett a görög egyházba. De ez sem elégtvén ki lelki szükségleteit, újra Konsztan-tinápolyba ment, hogy római katolikus legyen s francia oltalom alá adja magát. Franciaia öltözeten, európai kalapban járt-kelt hosszabb időn át Konsztantinápoly utcáin, míg végre a rendőrség elfogta s a sejk-ül-izlam elé ve-zette, hogy elnyerje büntetését. Az izlam vallás törvénye ugyanis halálal sújt minden renegátot, ki vallásától elszakad.

Természetesen az izlam tanácsa halála itélte az örményt s a halálos ítéletet jóvá-hagyás végett a szultán elé terjesztették. De Abdul Medsid irtózott a vérontástól, s azért sokáig habozott az ítélet helybenhagyásával. A sejk-ül-izlam rábeszéléseire végre engednie kellett, mintán ez figyelmeztette a nagy veszélyre, mely azzal járna, ha a birodalmi vallásra vonatkozó törvényt daczolna. Így az örményt 1843 augusztusában a halpiacozon nagy közön-ség jelenlétében kivégezték s holttestét, a bü-neit és hitehagyását közhírdül adó plakát ki-függesztése mellett három napig hagyták temet-telen.

Képzhetők, mily óriási megbotránkozást kel-tett az eset az európai sajtóban és diplomáciá-ban. A nagyhatalmak s köztük Anglia a legerélye-sebben tiltakoztak a humanismus szellemét oly lábbal tipró vértörvény fentartása ellen, s be-avatkozásuknak meg is lett az a sikere, hogy a porta az izlamtól elszakadtakra halálbüntetést rendelő törvényt végleg el is törölte.

Mindazáltal a surlódások Törökország ke-resztény és mohamedán lakossága közt csak ideig-óráig enyhültek néha, hogy aztán újult erővel törjenek ki, valahányszor kedvező alka-lom nyílik rá. Ma már, mint látjuk, többé nem is a tör és a pallos, nem a méreg és selyemzsinór, hanem egy egész új divatú gyilkoló eszköz, a bomba hirdeti a régi gyű-lölség fennállását s annak anarkhistikus el-fajlását.

A 25-İK (LOSONCZI) GYALOGEZRED JUBILEUMA.

A nagobbára gömör-kishonti és nógrádi fiúk-ból álló 25-ik (losonczy) gyalogezred, mely most *Pürcker* tábornagy nevével viseli, szép ünne-pet ült e hó 18-án Losonczon. A vitéz magyar ez-red, mely alapítása idejére nézve a közös hadsereg összes fegyverneméből ezredei között az ötödik helyet foglalja el, 49 hadjáratban, 151 ütközet-ben és 36 döntő csatában vett részt, és pedig Spanyol-, Francia-, Német-, Olaszország, Svájc, Dalmácia, Törökország és Ausztria-Magyar-ország területén. Változó szerencsével, de min-dig vitézül és becsülettel harczolt az ezred.

A most már 225 éves ezredet 1672-ben, I. Lipót király uralkodása alatt, putnoki gr. *Serényi* János tábornagy alapította, a ki egyúttal legelső tulajdonosa volt.

Az ezred története röviden a következő: egy évi fennállása után, az 1673-ik évben már részt vett a Rajna mellett a francziák elleni kolmári csatában, a hol 200 embert veszített. Majd idegen földről Magyarországra helyezték át az ez-redet *Lotharingiai Károly* vezérlete alá, kivel részt vett Budavárnak 1686-ban történt vissza-vételénél, mikor egy Gyárfás nevű gyalogos, ak-kor még muskétásnak nevezett katoná, elfogta Ibrahim török basát. Budavár bevételét után egyenesen Belgrád alá vonult az ezred gróf Se-rényi vezérlete alatt, s ezen ostromnál szintén kitünt. 1691-ben *Amenzaga* lovassági tábornok lett az ezred tulajdonosa; ez alkalommal *La-jos* badeni örgróf hadseregébe osztották be, s azzal együtt részt vett Nagy-Várának a török-ökötől való visszafoglalásában. 1697-ben ott kü-zdött a zentai diadalmos csatában, melynek ez idén ünneplik meg 200-dik évfordulóját s mely-nek győzelmes kivívásában nagy része volt a 25-ik ezrednek; Savoyai Eugen fővezér különös kitüntetésben is részesítette. 1702-ben már olasz földön találjuk az ezredet, hol a cremonai várat ostromolta. Ekkor már *Bagny* tábornagy nevével viselte. Itt egy Magdonel nevű százados portyá-zás közben Villerois francia tábornagyot elfo-gta, miért soron kívül alezredesi rangot ka-pott. Részt vett ezenkívül az ezred a luzarai és turini csatákban, az utóbbi helyen 500 főnyi veszteséget szenvedve. Majd 1711-ben angol hajókon Spanyolországba küldetett, hol gróf Starhemberg ezredes vezérlete alatt Gardonánál vitézül harczolt.

Spanyolországból az ezred Olaszországba ke-rült helyőrségre; majd 1717-ben Belgrád vára alá vezényelték s ott részt vett Jenő főherceg vezérlete alatt a bevételénél. 1731-ben *Wachten-donk* tábornagy vezérlete alatt, a ki egyúttal ezredtulajdonos is lett, Corsica szigetére küld-ték a fellázadt hegylakók ellen; ott két évig har-czolt, a míg a felkelők teljesen le nem verettek. 1748-ban az ezred Parmánál a francziák ellen küzdött, s e véres harczban több mint 800 em-bert veszített; részt vett továbbá Genua bevéte-lésénél; Camposantónál pedig a 25-dik ezred döntötte el a csata sorsát. 1753-tól kezdve Erdélyben, majd Moldvaországban volt helyőrsé-gen, honnan egy új ellenség, a poroszok ellen vezetett. Ekkor már *Thurheim* tábornagy nevével viselte az ezred, s részt vett 1757-ben a diadalmos *kolmi* csatában, hol annyira kitün-tette magát *Hambraeck* nevű századosa, hogy elismerésül az akkor alapított Mária Terézia rendet kapta. 1758-ban Daun tábornagy vezér-lete alatt részt vett a *leutheni* és hochkircheni csatákban, majd részt vett Berlin körülzárá-sánál is. 1763-ban az ezredet Csehországban találjuk, hol a 25-ik számot kapta és *Brechain-ville* lett a tulajdonosa. 1788-ban a törökök el-len küldetett s részt vett az Orsovánál fekvő Vete-rani barlang védelmében, hol rendkívül kitüntette magát, a mennyiben Stein őrnagy a fél ezreddel: 800 emberrel 7000 törököt tartóztatott fél 20 na-pon át. A barlang védelmében 400 ember odava-szott, s a megmaradtakat József császár szemé-lyesen 1—1 arannyal jutalmazta meg. 1793-ban Németalföldön találjuk a 25-ik ezredet, hol a francziák birtokában lévő Valencienné nevű erődtől Koburg herceg tábornagy vezérlete alatt bevet-ték. Majd 1794-ben Napoleon ellen küldetett Olaszországba, hol azonban Bassanónál az ez-red szerencsétlenül járt, mert a nagyobb számú ellenség által körülzárattván, nagy része fog-ságba került. A megmaradt 1 zászlóalj granátos részt vett a *calianói* diadalmos ütközeten, hol 8 ellenséges ágyút foglalt el. 1800-ban részt vett a szerencsétlen *hohenliendeni* csatában. 1805-ben Tirolban találjuk az ezredet, honnan Ulmba vonult, s ott Mack tábornagy példátlan ügyetlensége miatt a körülzárt hadsereg sor-sára jutott és fogságba került. Részt vett azután Regensburg bevételénél Károly főherceg vezér-lete alatt s itt a később történt visszavonulása folytán fedezte a hadsereget, miközben 1700 em-bert veszített. A nagy Napoleon elleni harczok-ban Aspernnél küzdött az ezred, hol a nagy lovassági rohamot, melyet a franciaia vértések intéztek, négyezer főt formálva rendíthetetlenül kiállta, sőt visszaverte.

Még az évben részt vett továbbá a szövetséges hadak részére diadalmosan végződött wagrami csatában, hol Pauer őrmester elfogta Wil-lams franciaia tábornokot. Ugyanott egy Sajó nevű közember az arany vitézségi érmet kapta

azon hősi tetteért, hogy a haldokló Schröder hadnagy kezéből a zászlót kiragadva, a roham élére állott. 1808-ban *Rüdiger* altábornagy lett az ezred tulajdonosa, kinek vezetésé alatt részt vett a drezdai, majd a győzedelmes kulmi csatában, hol *Lizer* őrmester egy franciaia zászlót foglalt el. Majd részt vett a lipcei népe-satában, hol szintén vitézül harczolt és több ki-tüntetést kapott. A győzelem után Franciaor-szágra vonult az ezred és számos ütközeten vett részt. A békekötés után az ezred Cseh-országba, a granátosok Bécsbe kerültek. 1815-ben Nápolyba vonult s ott hajóra szállva Marseil-lesba szállítottatt. Itt azonban nem volt szükség az ezredre; tehát útra kelt és gyalog menetel Prágába, hol azután állandó maradása lett 1821-ig. 1822-ben másodsor is Nápolyba ren-deltetett az ezred.

1823-ban Rómába vonult az ezred, s ott ünne-pélyes istentiszteletet tartott Szent-Péter temp-lomában. Rómából azután ismét Prágába vo-nult helyőrségre. 1843-ban *Wocher* tábornagy lett az ezred tulajdonosa, mely 1847-ben az olaszországi csatákra küldetett, hol Nugent tábornagy vezetésé alatt részt vett a vicen-zai ütközeten. Később Radetzky tábornagy hadseregébe került, s Cremonánál 3 ellenséges ágyút foglalt el az ezred 3 tisztje. 1848-ban az ezred 2 zászlóalja Bécs ellen küldetett, hol szin-

1806. Százados. Közlegény. Granátos. Tiszt. 1836. Közlegény. Granátos. 1851. Százados.

tén több üteget foglalt el a vitéz legénység; néhány hónappal később a prágai fölkelést verte le, hol már egyes ezredek is lázongtak. 1849-ben Magyarország ellen vezették a granátosokat, kik a peredi csatában harczoltak. 1853-ban vég-leg hazajött az ezred Magyarországra, s Besz-tercebánya lett állomáshelye. Öt évvel később kapta az ezred báró *Mamula* tábornagy ne-vét. 1859-ben részt vett a szerencsétlen olasz háborúban, a hol azonban csekély veszteséget szenvedett. 1866-ban a poroszokkal való háború-ban vett részt, hol azonban működése nem volt feltűnő, mivel csak bécs-prágai vasút védelmére részt vett a *calianói* diadalmos ütközeten, hol 8 ellenséges ágyút foglalt el. 1800-ban részt vett a szerencsétlen *hohenliendeni* csatában. 1805-ben Tirolban találjuk az ezredet, honnan Ulmba vonult, s ott Mack tábornagy példátlan ügyetlensége miatt a körülzárt hadsereg sor-sára jutott és fogságba került. Részt vett azután Regensburg bevételénél Károly főherceg vezér-lete alatt s itt a később történt visszavonulása folytán fedezte a hadsereget, miközben 1700 em-bert veszített. A nagy Napoleon elleni harczok-ban Aspernnél küzdött az ezred, hol a nagy lovassági rohamot, melyet a franciaia vértések intéztek, négyezer főt formálva rendíthetetlenül kiállta, sőt visszaverte.

Még az évben részt vett továbbá a szövetséges hadak részére diadalmosan végződött wagrami csatában, hol Pauer őrmester elfogta Wil-lams franciaia tábornokot. Ugyanott egy Sajó nevű közember az arany vitézségi érmet kapta

helyezték át, azon alkalmából, hogy Boszniában a második felkelés is kiűtött, melyet azonban Pandúr alezredes vaskézével elfojtott. 1883-ban végre az ezred haza érkezett s tőrését Losonczon

1744. Muskétás. Granátos. Muskétás. 1767. Tiszt. Granátos. Tiszt. 1798. Közlegény.

A 25-İK (LOSONCZI) GYALOGEZRED EGYENRUHÁZATA ALAPÍTÁSÁTÓL MOSTANIG.

1860. Közlegény. Főhadnagy. 1867. Ezredes. Gyalogos.

helyezték el, míg egyes zászlóaljai Miskolczon, Egerben és Besztercebányán állomásoznak.

Említésre méltó, hogy az 1894-iki hadgyakorlatok alkalmával Ő Felsője a király különösen kitüntette a szép szalás fiúkból álló gömri ez-redet, s még akkoriban intézkedett Mádi Kovács György tábornagy által, hogy az ezred mi-előbb Bécsbe kerüljön helyőrségre, s ez idén az eperjesi hadgyakorlatok után szeptember 15-én büszkén vonul be a 25-ik ezred Bécsbe, hol 225 esztendei fennállása óta negyedszer állomásozik.

Markó Miklós.

A PISAI TEVE-TELEP.

A «sivatag hajója» eléggé ismeretes Európá-ban. Nemesak az állatkertekben láthatjuk, ha-nem a délibb vidékeken igen gyakran nagyobb vásárok alkalmával is. Mindamellett soha sem sikerült ezt a hasznos állatot a mi földrésznün-kön meghonosítani s jelenleg is csak egyetlen hely van, a hol nagyobb számban találhatók: Pisa mellett Olaszországban.

Pisa, az egykor hatalmas, de most elpusztult kereskedő város, Florenzhez közel fekszik s vasúti állomása van. Csaknem minden útköz-től itt egy-két órát, hogy megnézzé a világhírű ferde tornyot s a művészettörténelemben is nevezetes domot és temetőt (Campo Santo). Huzamosan azonban nem igen időznek e helyen; a legtöbb utazónak tudomása sincs arról, hogy Pisa szomszédságában egy nagyszerű királyi ménestelep van, melynek három fő helye: San Rossore, Cortona és Tombolo. Ezen a hatalmas

telepen, mely részben erdőségekkel, részben egykori tengerfenéken terülő homokos legelőből s itt-ott moosarakból áll, vannak a legkisebb olasz fajlovak, mintegy 2000 darab, továbbá kitűnő ökrök, juhok, ezenkívül tenyésznek itt szarvasok, vadászok, fácánok s más Európa többi helyein is ismeretes vadállatok, sőt van 60—80 darab antilope, meg egy egész sereg teve, csupa tenyészállatok.

Háromszáz éve már, hogy itt tevéket tenyésztenek. A hírneves lepantói hős, Don Juan d'Austria, egyszer hadi zsákmányul néhány tevét is ejtén hatalmába, azokat az akkori toszkánai nagyhercegnek ajándékozta, ki Pida mellett levő majorjába vitette a tevéket. Az eddigi tapasztalatok ellenére a tevék nemcsak jól érzétek magukat, hanem szaporodtak is, a melyhez hasonló eset Európában nem fordult elő. Az ok valószínűleg a homokos talajban s a tenger felől jövő szellőben rejlett. Minthogy azonban a vékeresztetés hiányzott, az itt levő állatok csakhamar elcsenevésztek s századunk közepén már csak egy pár igen silány példány élt még belőlük. Ekkor jutott Toszkána nagyhercegség s vele együtt San Rossore a savoyai királyok birtokába. Viktor Emanuel, ki nagyon szerette az állatokat s e helyen sokat tartózkodott (itt ismerkedett meg a szép Rosinával is, ki később Mirafiori grófnő név alatt felesége lett), felkarolta ügyüket annyival inkább, mert az egyiptomi alkirály, Ismail, éppen ezen időben küldött neki 12 tevét ajándékkul. A királyi ajándék azonban nem tetszett Viktor Emanuelnak s ezért külön embert küldött Egyiptomba, hol a legszébb lovakat és tevéket vásároltatta össze.

Jelenleg a ménésben mintegy 140 teve él. Körülbelül felérésüket, a felnőtt hímeket, külön vasút-munkára használják, velük szállítatják főképp a levágott fát, melynek elszállítására a homokos talajon a kocsik kevésbé alkalmas. A teve 2—3 óra hosszúságú képes 750 kilogrammyi terhet is elvinni s e mellett nagyon kevés szüksége van, naponként megelégszik 7—10 font szénával s itatni csak minden második nap kell. A nőstény állatokat külön tartják, ezek nem dolgoznak s társaságukban csak egy csődör van, melyet a felvigyázók «il babbo» (papa) névre kereszteltek. Itt vannak a csikók is egész négy éves korukig. Ezekről az érdekes és nagyon kedves kis állatokról nyírják a legfinomabb teveszort; az idősebb állatok gyapuja már igen durva, de azért minden tavasszal lenyírják, mivel télen összeaszznak s fakéreg gyanánt fekdíve a testen, elrutitják azt.

A teve általában igen türelmes, szelid állat, az embernek feltétlenül engedelmeskedik, csupán a fejéhez nem enged nyúlni. A párosodás idején azonban egészen megváltozik a természetük; vadak és mérgecskék annyira, hogy szájkiosarat is tesznek rájuk. Ha ilyenkor két tevecsődör összevész és szájkiosaruk nincs: a verekedés oly böszültté lesz, hogy mindketten elpusztulnak benne. Összeakasztják a nyakukat, rugdalóznak s 3—4 centiméter hosszú, igen hegyes fogaikkal marakodnak mindaddig, míg teljesen ki nem merülnek. Sokszor megtörténik, hogy egyik teljesen szétmarangolja a másiknak a fejét.

IDŐSB GYALOKAY LAJOS.

Petőfi segesvári szobrának leleplező ünnepe alkalmából érdekes részleteket közöltünk abból az emlékiratból, melyben Gyalokay Lajos, mint ma is élő szemtanú, körülményesen följegyezte Petőfi Sándor élete utolsó két napjának eseményeit. Ezekről senki sem lehetett jobban értesülve, mint ő, ki saját kocsiján vitte Petőfit Maros-Vásárhelyről Fehéregyházára s a vesztett csatát követő menekülő futásnál is ő volt az utolsó egyike, a kik Petőfit látták, sőt menekülésre ösztönözték.

Az emlékirat érdemes szerzőjéről már elmondottunk egyet-mást. Ezúttal iránta méltán érdeklődő közönségünknek bemutatjuk az arcképét is; egyszerűsége személyére és életére vonatkozó rövid ismertetésünket a következő adatokkal kívánjuk kiegészíteni.

Gyalokay Lajos 1820 november 13-ikán született Szalacson, Biharmegyében. Atyja a nagyváradi r. kath. püspökség uradalmának főfel-

ügyelője s Biharmegye táblabírája volt. Nagy gondal neveltetett fia Nagyváradon a gimnáziumi és jogi tanulmányokat elvégezvén, 1847-ben ügyviszi vizsgálatot tett. Gyalokay Lajos korán kezdett az irodalommal is foglalkozni. Irogatott a «Regelő»-be és a «Honderű»-be; később 1854-től tíz éven át rendszer levelezője volt a «Pesti Napló»-nak, melynek főleg Biharmegye közgazdasági, kereskedelmi és társadalmi életéről adott igen sok közleményt; utóbb Nagyváradon egy ideig a «Bihar» című helyi lapot szerkesztette, melynek egyik közleményeért az akkori hadi törvényszék egy hónapi fogsággal büntette.

Szüleményeje közéletében először 1847-ben tünt föl, azt indítványozta a megye közgyűlésén, hogy a követségi utasítások körültekintés el. Ez volt a bemutatója jeles szónoki tehetségének, melylyel később is sok elismerést aratott. Beöthy Ödön bihari főispán titkárá nevezte ki maga mellé, majd pedig ugyancsak az ő ajánlására szintén Gyalokay lett a titkára annak a «kir. commissio»-nak, mely a «partium» visszacsatolásával volt megbízva s Beöthy Ödön elnöke alatt Somossy Ignác bizottsági tanácsossal együtt tevékeny részt vett a Kraszna és Zaránd megyék kormányzati átszervezésére vonatkozó munkálataiban.

IDŐSB GYALOKAY LAJOS.

A szabadságharc alatt leghuzamosabban szolgált Bem oldala mellett s részt vett a bánffy-hunyadi, beszercezi, sepsi-szent-györgyi, piskii és segesvári ütközetekben, miközben főkir. okra örnagysággal emelkedett, de 1849 júl. 28-én történt örnagysággal kinevezetése a hivatalos laphan már nem jelenhetett meg. Az erdélyi hadsereg létszámáról és elhelyezéséről szóló kimutatások naponkénti szerkesztése mellett ugyancsak a hadsereg történetírására is ő nevezte ki Bem, de ebben a minőségében összeírt följegyzései és összegyűjtött adatai a szerencsétlen segesvári csata zivatarában elveszték s így főntebb említett emlékiratait is legnagyobb részben csak emlékezetből lehetett összeállítani.

A szabadságharc után ő is sok üldözést szenvedett, de nagyobb bajba nem jutott. 1853-ban megnősült és 1859-ig Ér-Köbölközben gazdálkodott, miközben tevékeny részt vett megyéje gazdasági és társadalmi életében. 1859-ben a diószegi árvabizottság jogtanácsosává, 1860 végén Biharmegye aljegyzőjévé, majd nem sokára főjegyzőjévé választották. Ez állásában szerkesztett jegyzőkönyvei oly híre jutottak, hogy az akkori lapok versenyezve közzölték, Biharmegye pedig két ízben fejezte ki jegyzőkönyvileg elismerését e részben tett szolgálatairól.

1861 végén a megyei bizottság fegyveres erővel fölsláttatván, Gyalokay addigi állásáról lelépett s ügyvédi irodát nyitott. Így működött 1872 szeptemberéig, mikor a nagyváradi királyi törvényszék elnökévé nevezetett ki. Azóta folyton ezt az állást tölti be. De e mellett állandóan élénk részt vett és vesz úgy Biharmegye, mint

Nagyvárad város közéletében, melynek most is törvényhatósági bizottsági tagja. Ezeknek kívül mindig igen melegen érdeklődött az irodalom, tudomány és egyháza ügyei iránt. A nagyváradi református egyháznak most is ő a főgondnoka.

EGYVELEGE.

* Nagy utazások velocipedeken. Stevens Tamás amerikai 1884 ápril havától 1887 januárig körülbelül 20 ezer kilométer utat tett meg velocipedden Amerikán, Európán és Ázsián át. Afganisztánban nem engedték át ördögös gépét s ezért kénytelen volt innen visszatérni Egyiptomba s azután hajón ment át Bombayba, de onnan ismét velocipedden folytatta útját Indián át a Csendes-óceánig. Jefferson tultett rajta, öt hónap alatt 10.577 kilométer utat tett meg Londontól Szibéria tulsó végéig. Még merészebb Ibek Alfréd német vállalkozása, ki fogadásból négy év alatt 150,000 kilométert akar megtenni, azaz naponként legalább 100 kilométernyi utat.

* A velociped Oroszországban legyőzte már a szánkát, mióta fölfedezték, hogy a fagyott havon és a jégen igen könnyen lehet velocipeddel járni.

* A felnőtt embernek óránként 500 liter friss levegőre, tehát 100 liter élelyre van szüksége. Ugyancsak egy óra alatt 20—25 liter szénasavat és 52 gramm vizet vagy gázt boesát ki a levegőbe.

* A legöregebb főpap jelenleg az alexandriai patriarcha, ki 105 éves és még aránylag elég erős. 95 éve pap s e hosszú idő alatt a görög-keleti egyház papi karában számos fokozatot foglalt el.

* Luther jeggyűrűje jelenleg Szemann Hartvig bárónő birtokában van New-Yorkban. Férje 1867-ben vásárolta a gyűrűt egy svéd ékszerkereskedőtől. A jeggyűrűben rubinkó van, Krisztus vérenek jelképe s ezenkívül több bevéselt symbolum Krisztus életére s szenvedésére vonatkozólag.

* Dongókat szállítottak közelebb Európából Új-Zélandba jég közé csomagolva. Azt hiszik, hogy ezek az állatok igen hasznosak lesznek az ott mostanában meghonosított piros luczerna termesztésénél.

* A nagy hideg kártékony hatással van a szellemi tevékenységre. Dr. Rose észlelete szerint 20° Celsius hidegben a katonák már a legközségebb tárgyak neveit, sőt olykor saját neveiket is elfelejték, a gyengébbek pedig egyenesen az aggkori hülyeséghez hasonló örülltség tünetei mutatkoztak.

* Palaczk-posta. Izland déli részén van egy pár apró sziget, melynek lakói palaczkpostával közlekednek egymással. Ha ugyanis déli szél fú, a leveleket jól elzárt üvegekben a tengerbe dobják, de dohánnyt vagy szivart is tesznek belé, hogy a megtaláló ennek fejében hűségesen átadja a leveleket az illetőknek. E posta-közlekedés állítólag igen jól működik.

* Drága hajó. Egy turini ékszerész drágakövekből egészen szabályszerű kis hajót készített. A vitorlák gyémántokkal megrakott aranyezemek, az ablakok rubin kövek, a kormány-kerék smaragdból és elefántcsontból van. Az egész hajócska csak 30 gramm súlyú, és mégis 12,000 forintba került.

* A ládába való csomagolás külön mesterség már Párisban. A legtöbb titáziási arüzetben vannak oly emberek, a kik pusztán azzal foglalkoznak, hogy az árúkat, vagy küldeményeket alkalmas ládába rakják s azok pontos és biztos elhelyezéséről gondoskodnak.

* A földgömbön jelenleg megbízható becslés szerint minden perczben 70 ember születik és 67 hal meg. Ez a csekélynek látszó különbség egy év alatt 1,200,000-et tesz, azaz annyival szaporodik a föld népessége.

* Ósrégi báb. A brit muzeum egyiptomi osztályában van egy fabáb, melyet egy 300 évvel K. e. elhunyt királyi sírjában találtak. A gyermek kezében tartotta a bábót, még midőn mumiáját szétbontották is.

* A legrágább kos. Ausztráliában 1890-ben nyilvános árverésen egy kosért 10, s egy másikért 12 ezer forintot fizettek. Angliában is drágán kelnek el a tiszta véru merinó juhok, de legfeljebb 1—4000 forintot.

* Felvigyázó daru. Venezuelában egy «Yak-a-mik» nevű darufajt kitanún tudnak állatok őrszere idomítani. Felügyelet nélkül képes a házi állatokat kihajtani a legelőre, ott rendben tartani s este visszaterelni. Talán még jobb, mint a kárfulvétel és kisajátítási bizottságok elnöke lett. 1881-ben az Alföldet fenyegető újabb árvíz idején Csongrádmegyébe kormánybiztosul küldetett ki. E minőségében oly sikeresen fáradozott a Tisza megfékezésén, hogy a vész elmúltával Ó Felsője

HORVÁTH GYULA.

1845—1897.

A közéletnek sokat szerepelt és jól ismert férfia volt Horváth Gyula, hosszabb ideig tagja az országgyűlésnek, a képviselőháznak alelnöke is, ki augusztus hó 19-ikén hunyt el a fővárosban, hosszú szenvedés után. Nem hosszú, de nagy tevékenységben eltöltött életének a nagyobbik felét a közügyek szolgálatára szentelte, még pedig nem rá szabott köheteleiségből, — mert hiszen közhivatalt soha nem is viselt, — hanem hazafias és emberies lelkesedésből, mely már 1870 kora ifjúságában eltöltötte.

Megtestesülése volt az előkelő gondolkodású magyar nemes embernek, kit kisebb körökben ép úgy, mint a nyilvános életben rokonszenves láttak azokon a helyeken, melyeket egyéni tulajdonaival felzósított magának. Találón jellemezte Mikszáth Kálmán, mikor egy ízben tréfásan ezt írta róla: «Törj össze finom porrá egy forradalmárt, egy hőst, egy szeszélyes asszonyt, egy bölcset, egy naiv poétát, egy könnyelmű gavalért, egy középkori zsarnokot és egy modern filantropot; végy mindenkiből két uncaziát; szitáld meg, gyúrd össze és megkapod — Horváth Gyulát!» S Mikszáth valóban jól ismerte és jól határozta meg emberét, mert ezek a látszólag ellentétes, igazában azonban összhangzatosan vegyülő vonások mind megvoltak Horváth Gyulában, megtevézve az önzetlenségnek olyan mértékével, a melyet ritkán láthatunk az édes én érdekeit oly féltékeny gondal óvó és érvényesíteni törekvő korunkban.

Ez a magyarázata annak a nagy részvétnek, mely korosóját körülvette, s mindenkori sokszorosban iparkodott vigasztalni a gyászba borult családot, melyre nézve ő — fájdalom — kétszer halt meg. Előbb majdnem két évi betegeskedés után elméje borult el, most pedig a teste omlott össze.

Változatosságokban gazdag életéről a következő főbb adatokat jegyezzük föl.

Nagyváradi és teleki Horváth Gyula előkelő székely családból származott Háromszéken 1845-ben. Iskoláit Székely-Udvarhelyen, Maros-Vásárhelyen és a brassói szász gimnáziumban végezte, hol a német nyelvet is elsajátította. 1860-ban még mint serdülő ifjú kiment Olaszországba, s ott Garibaldinak az olasz egység kivívása érdekében fölemelt zászlaja alá szegődött s oly vitézül harczolt, hogy Garibaldi több ízben kitüntette. A háború sikeres bevégezdése után a heidelbergi egyetemre ment tanulmányait folytatni; de onnan nem sokára haza tért és gazdálkodni kezdett, majd pedig alig 20 éves korában megnősült, feleségül vevén báró Splényi Bertát, kivel haláláig boldog családi életet élt, melyből két fia származott: Károly és Tamás.

1866-ban nyilvánosan is szerepelni kezdett Külföldmögében s idő folytán annyira népszerűvé lett, hogy 1872-ben országgyűlési képviselővé választották. A képviselőházban a balközéphez csatlakozott; de aztán Ghyecz Kálmánal együtt kilépett a pártból s mandátumát is letette. 1875-ben újra megválasztatván, a szabadelvű párt tagja lett. 1876-ban az országgyűlés egyik jegyzőjévé választották, mely tisztséget 1881-ig maradt. Időközben, 1879-ben a szegedi árvíz alkalmával tanúsított buzgó és sikeres tevékenységeért királyi elismerésben részesült; egyszerűsége szegedi kir. biztosi tanács tagjává nevezetett ki, majd a kárfulvételi és kisajátítási bizottságok elnöke lett. 1881-ben az Alföldet fenyegető újabb árvíz idején Csongrádmegyébe kormánybiztosul küldetett ki. E minőségében oly sikeresen fáradozott a Tisza megfékezésén, hogy a vész elmúltával Ó Felsője

a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki, Szent város diszpolgárává választotta, Mindszent község pedig hála-fóiratot intézett hozzá. Így fényes elégtételt kapott azokért a támadásokért, a melyek itteni működésének gazdasági részét illetően emelkedtek ellene, s a melyek ellenében különben is teljesen tisztázta magát. 1885-ben «Partikularizmus» címmel politikai röpiratot adott ki, melynek különösen a nemzetiségi ellenséges törekvésekről szóló része nagy figyelmet keltett. 1889-ben egy ideig alelnöke volt a képviselőháznak; de a véderő törvényjavaslat fölött támadt vita alkalmából ez állásáról lemondott s a szabadelvű pártból kilépett. A vita végeztével ismét visszatért ugyan a párt kötelékébe, de többé nem tudott vele egygyé forni. Ezért végleg szakított a párttal, letette balavásári képviselői mandátumát s megalapította a «Magyar Hírlap»-ot, melyben szenvedélyes támadásokat kezdett a Szapáry-kormány, különösen pedig gr. Szapáry Gyula miniszterelnök és Baross Gábor közlekedésügyi miniszter ellen. A következő választáson, 1892-ben, két

VALAMI A SZELLEMLÉZÉSÉRŐL.

Egy kis, de makacs és kitartó, tábora az előkelő budapesti társaságnak kezdte meg újra a kísérletezést, melynek segítségével a szellemvilág rejtelmeiben merészen akar be hatolni. A kopogó asztalok, a tánczó ezüstforintok megint divatba jöttek és sok helyt a legizgatóbb, a legérdekebb társalgási tárgy megint a szellemidézés. Föltétlen hívókat és tétovázó kételkedőket látni felváltva állást foglalni a túlvilág és szellemi lényünk örök titka kérdésében; hitetlen pogányok változnak át egy éjen át, egy kísérlet hatása alatt vakbuzgó hívők, és csodásnál csodásabb nyilatkozásairól hallunk az elköltözött szellemeknek.

Minthogy ennek a titokzatos dolognak már világszerte külön irodalma van, ebből az irodalomból akarunk egy pár adatot közölni a kérdés eredetéről, egyes kortörténeti részleteket is csatlólván közlésünkhöz a legutóbbi évekből.

A szellemidézés és asztaltánczoltatás divatos üzése első ízben az 50-es években indult ki Franciaországból, hol III. Napoleon annak társadalmi és politikai oldalát úgyesen föl tudta használni a kommunista mozgalmak leküzdésére. A császár maga is több ízben kísérletezett Home-lem és más médiumokkal. Ugyanakkor nálunk gr. Szapáry Ferenc, a csodatevő orvoslásairól híres magyar főúr, hatolt mélyebben a tudományos buddhizmus titkaiba, s azok a buvárlatok, melyeket ez irányban közre adott, sok tekintetben helyesebbek voltak a Hyppolite Rivail és Allan Kardec-féle francia elméletek üres nagy mondasáimál.

Mennyire fogékony lelkekre találtak már az 1848 előtti magyar társadalom némely köreiből ezek az irányzatok, melyek a szalonok divatos hitelenségét egészen ellenkező mederbe terelték: többek közt, egy érdekes történetke világíthatja meg, melynek hőse gróf Sermage Dénes volt.

Sermage gróf 1845-ben zivataros időben hajatott birtokáról Zágrábra, mikor útközben egy zarándoklásából visszatérőben levő dervissel találkozott, kit, mivel magát megértetni vele másfént nem tudta, kézmódulattal szólított fel, hogy üljön föl a hintájára a kocsis mellé. Zágrábra érve a gróf, még az nap török nyelven írott levelet kapott a dervistől, melyben szóról-szóra ez volt:

«Mielőtt a napteke háromszor befutná a négy évszak pályáját, nyugaton vér és tűz támad, minek következtében téged is erőszakos halál fog fenyegetni, de ki fogod kerülni hosszú, bána okozta nagy betegséggel, a minek fő oka az asszony lesz, ki most egy költőkirály gazdag és nagy német városában tartózkodik, útban a szűz Mária, a Jézus anyjának mecsetje felé.

«Ez el fogja tékoználni minden kincsét, s ha ez megtörtént, elened fog támadni. De a vonalak még nem keresztek egymást; van tehát idő még; igyekezzél őt visszahozni és visszatartani. Ha már egyszer a halál képéhez hasonlóvá tett a sir szélén: akkor meg fogsz halni lassú és fájdalmas szívbetegséggel, a nélkül, hogy megmenedényes faidat, s így nem marad számodra egyéb, mint hogy minden erődöt összeszedd, vagy áldozatul essél. Üdv legyen osztályrészed s a dicsőség és boldogság bimbója virágozzék folyton neked.»

Csakugyan tény, hogy Sermage Dénes gróftól a kitört forradalom alatt a magyar kormányval folytatott levelezés miatt Jellasics elfogatta s élete is veszélyben forgott. Tény továbbá, hogy súlyos betegséggel ment keresztül, hogy nevével

Ellinger fényképe után.

HORVÁTH GYULA.

Dr. Póór Imre.

feszült viszonyban élt s hogy a mondott időben neje az ő tudta nélkül Münchenben volt s jelenté, hogy vagyonát majdnem elköltötte. A többire nézve nincsenek határozott adatok, de bizonyos, hogy Sermage Dénes gróf harmincz évvel utóbb, 1875-ben hirtelen halállal múlt ki.

Az itt előadott tény annak idején nagy fel-tűnést keltett a magasabb körökben; sok vita tárgya volt, s épen nem csoda, hogy némely fog-kozányabb kedélyt teljesen fanatizált is.

Utóbbi években a spiritizmus jelszava alatt új életre támadt asztaltánczoltatás élen ismét egy főrangú magyar hölgy állott, ki egymaga egész kis irodalmat teremtett fűrgé és hatásos tollal az eszmék terjesztése végett, melyek a szellemi-észtés kérdéseivel kapcsolatosak. Ez báró Vay Jenőné, Vay Adél báróné. A báróné 1865-ben ismerkedett meg egy budapesti német nevű orrossal, kinek sikerült őt meggyőznie arról, hogy homlokán a szellemlátás kétségtelen kifejezését látja s e révén sürgetően buzdította, hogy próbálja meg a mágneses álombeli írást.

Eleintén már neveltetésénél fogva is vonakodott az ajánlatot elfogadni; de az orvos nem hagyta magát visszariasztani s minden áron unszolta a bárónőt, hogy engedje meg az elal-tatást.

Kezetben azonban sem az altatási kísérletek, sem egy pohár «delejezett» víz kiívása nem jártak eredménnyel. Az orvos ekkor más eszköz-höz folyamodott s azt az ajánlatot tette, hogy a bárónő próbálkozzék meg mint írásmédium, annyival inkább, mivel e módszert a főrangú hölgy egészségi állapotára való tekintettel is, mint a ki gyakran szenvedett görcsökben, külön-s sikerrel kecsesgátóknak festette le.

Talán már rég el is felejtette volna a jó taná-csot a magyar spiritizmus legkiválóbb nőapos-tola, ha egyszer ép heves görcsei közben vélet-lenül eszébe nem jut. De még ekkor is in-kább tréfásan, mint komolyan szolt oda férjé-nek, hogy megpróbálja a gyógymódot. És ime Saulusból Paulus lett. Alig vett kezébe plajbászt, úgy érezte, mintha villamos áram hozná moz-gásba a karját. Keze ide-oda rángatózódott a papírosan. Mely pár pillanat múlva nagy betűkkel látta e sorokat oda vetve.

«En vagyok Tamás, a te védszellemed. Foly-tasd a mágneses írást, használni fog az neked. Egészen egészséges fogsz lenni. Henrik . . . ko-porsó . . . 1867 ród nézve gyászos év . . . Napoleon bukása 1870.»

A bárónő keze itt kimerülten állt meg. Aztán férjével együtt, hozzáfogott a leirtak kibetűzésé-hez, mert addig fogalma sem volt az írásban foglaltakról. Henriknék férje fivérért hívták, ki hosszas szenvedés után 1867-ben valóban meg is halt. Az 1870. évre szóló jóslatot is igazol-tak az események.

Ez első kísérlet eredménye inkább visszadob-bentő, semmint bátorító volt a bárónőre nézve,

ki kellemetlen izgatottsága hatása alatt föltette magában, hogy a mágneses írást többé nem pró-bálja meg. De tépelődése még jobban belevit-ték a spiritizmus kérdése vizsgálatába, s ebben támogatta férje is, ki katonatiszt létere is érdek-lődni kezdett a titokzatosság iránt.

1865—68 közt az érdekesnél érdekesebb ki-sérletek egész sorát végezte Vay Adél báróné, melyeket pontosan közölt «Studien über die Geisterwelt» (Tanulmányok a szellemek világá-ból) című könyvében. Ebben tárgyalja egyebek közt Máté VII. 22—23. versét a bolygók lakóira vonatkozólag; közli Kölcsey szellemének egy választát a spiritizmus felől hozzá intézett kér-désre, azután Buddha nyilatkozatait, Hahne-mann és Mesmer kijelentéseit, Vay Adél báró medium-rajzeit, ezek közt a gyermek Jézus által sugalt rajzok leírását, továbbá egy állati szel-le, Robespierre szelleme, a Merkur és a Hold lakói, Pompadour asszony, stb. közléseit. Szól még a vizes pohárban történt látományokról, báró Vay Katalinról mint írás-mediumról, leír néhány gyógymódot, közli több elhunyt és élő szellem figyelemreméltó tapasztalatait.

Rendkívül érdekesek a báróné magánlevele-zései, melyeket Würzburgban Hoffmann Fe-renczel, Baader a híres német bölcsészszel, Levin-Schücking jeles regényíró Amerikában élő fivérével, Bayar schweinfurthi tanárral, Wittgenstein herczeg orosz tábornokkal és köl-tővel, stb. folytatott. E levelezések kiadása sok oly kérdésre vetne világot, melyek újabb időben ismét fokozott érdeklődéssel találkoznak tudományos és magánkörökben.

A hetvenes évek elején Vay Adél báróné egy más magyar származású spiritistával jött köze-lbebb összeköttetésbe; ez a Bastian-féle hirhede bécsi leleplezéseknél a spiritizmus álláspontjának János főherczeg ellenében heves védelmére kelt Hellenbach Lázár báró. Ő is, bár lakóhelye többnyire Bécs volt, régi magyar indigena esa-lád sarja; a nyitrai megyei Paezoly kastélyban született, de atyjával meghasonolván, már korán átvette anyja horvátországi birtokait s ott telepedett meg, buziási Jellasiach Klotildal lépven házasságra. Bölcséleti tanulmányainak és a poli-tikának szentelte életét, mely téren, mint a horvát országgyűlés tagja, egyike volt azoknak, kik a magyar-horvát kiegyezést létrejöttén a Deák által kijelölt alapokon a legönztelemből mű-ködtek.

Hellenbach Vay báróné által állítólag Kant-al is érintkezett. Legalább Kant nevében írta Vay báróné, mint médium, a következő, Kant filozófiját jellemző sorokat:

«A gondolatok gyorsasága felülmúlja a fény gyorsaságát. A mint gondolokozok, egyúttal már gondolataid helyén vagy. Ilyen gyorsasággal bir némely lény. A tér emberi fogalom. Én nem ősmerek sem órát, sem napot, sem akart. Ebben a világban, hol vagyok, gondolni, semmi és tenni csak egy.»

Dr. PÓÓR IMRE.

1823—1897.

A magyar orvosi kart ismét újabb veszteség érte. Dr. Póór Imre nyug. egyetemi orvos-tanár, a tud. akadémia tagja halt meg augusztus 20-ikán 74 éves korában. A főváros egyik ismert és kedvelt orvosa volt. A múlt évtizedekben, mint Budapest fővárosi tisztí főorvosa, a Rókus-kórház főorvosa és fővárosi bizottsági tag élénk részt vett a tudományos és a közéletben. A nyolczvanas években azonban megrongált egész-sége miatt a közszerelésektől visszavonult és egyetemi előadásait is megszüntette.

Póór Imre D.-Földváron született régi közne-mes családból 1823 okt. 13-án. Tanulmányait a kegyesrendiek budai gimnáziumában elvégez-vén, a papi és tanári pályát választotta, s be-lépett a priaristák szerzetébe. Már a nyitrai társasházban tanárkodott, midőn kitört a szabad-ságharcz s beállott honvédnek. A szőregi véres ütközet után őt zászlóalja beteg hagyta el Marienfelden, honnan szülei házához tért. A szabadságharcz lezajlása után nem ment vissza a kolostorba, hanem beiratkozott a pesti egye-temre és ott 1856-ban orvosdoktorrá is avatták. Pályája kezdetén mint fiatal orvos az 1855-iki

Breznik János.

nagy kolerajárvány alatt a pesti Rókus-kór-házban működött s ott maradt 1856-ig. A kö-vetkező éveket Párisban és Bécsben töltötte, hallgatva az akkori jelesebb orvos-tanárokat. Hazatérte után Sauer tanár mellé választották tanársegédül, mely állásban 1861-ig működött. 1858-ban egyetemi magántanár-ra képesítették, 1861-ben a Rókus-kórház rendel. főorvosává választották meg. Ugyanezen évben lemondott az «Orvosi Hetilapnál» viselt társszerkesztői állásáról s megalapította a ma is fennálló «Gyógyászatot», melyet 1873-ig egyedül, 1873—86-ig Dulácska főorvossal együtt szerkesztett. Orvosi gyakorlatában különösen mint gége-orvos jutott szép hírhez.

A magy. tud. Akadémia 1894-ben választotta meg tagjává s 1872-ben a tud. egyetemen a bőrbetegségek rendkívüli tanárává nevezték ki. Sok éven át alelnöke maradt a magyar orvosok- és természetvizsgálók vándorgyűlése központi bi-zottságának. 1874-ben megalapította az Orvosi-kört az orvosok társas egyesítése, orvosi ügyek rendezése és az orvosi karnak segélyezésére s e karnak első elnöke is volt. Mint fővárosi bizott-sági tag és a közmunkatanács tagja, igen élénk részt vett a város egészségügyi mozgalmában. Be-tegeskedése miatt az egyetemen megszüntetvén előadásait, 1888-ban főorvosi állását is vissza-lépett. Ekkor tüntette ki a király kir. tanácsosi cízzel.

Széleskörű rokonság és sok tisztelője gyá-szolja halálát.

BREZNYIK JÁNOS.

1815—1897.

A múlt napokban szerény visszavonultság-ban egy öreg tanár búnyt el Selmeczbányán, Breznik János, az ottani régi ev. lyceumnak sok éven működött igazgatója, ki csak néhány éve vonult nyugalmába. A megboldogult öreg urnak mindvégig kiváló gondoskodása tárgya volt az ő szeretett iskolája, s csak ez év elején is fényesen mutatta ezt ki azzal, hogy 300 kat-hold békéscsabai földjét a gazdasági felszerelésekkel együtt, 2400 frt évi életjáradék és halála után rokonainak fizetendő 17,000 frt végkiel-gítés kikötésével, a selmeczbányai lyceumi főgimnáziumnak ajándékozta.

A közművelődési célok iránt való áldozat-készségnek olyan kiváló tette volt ez, a mely egy-magában is reá terelhette a közügyemet a tisz-teletreméltó adományozásra, s ő a közügyemre annyival inkább érdemes volt, mert nemcsak a nagy bőkezűségével támogatta, hanem ötven évnél hosszabb ideig tudományával és hivatalos működésével személyesen is szolgált a magyar közoktatás ügyét, még pedig Selmeczbányán, tehát oly helyen, a hol a hazafias lelkesítő ma-gyar tanár egyezersmind nemzeti apostol is volt. S ilyen apostol volt őt több mint félszázadon át Breznik János, kinek érdemes egyéniségére

vonatkozólag most, elhunytá alkalmából a kö-vetkező adatokat kívánjuk e helyen elsorolni.

Breznik János Ikladon, Pestmegyében, szá-molat 1815 május 26-án. Aszódon, Selmeczbá-nyán, Pozsonyban tanult, majd két évi nevelés-ködés után Jénában és Hallében töltött az egyetemen egy-egy évet.

1842-ben a selmeczbányai lyceumban a ma-gyar nyelv- és irodalom tanára lett. A lyceum magyarosodása az ő áldásos működésével kez-dődött, mert ő nemcsak a magyar nyelvtant, hanem minden tantárgyát magyarul tanította, s az ő példája annyira hatott tanártársaira, hogy az 1842/43. tanévben mindegyikük legalább egy-egy tárgyat magyarul adott elő; végre 1847—1848-ban a magyar nyelv lett a lyceumon az egyedüli tannyelv.

A szabadságharcz idején Breznik is honvéd lett és részt vett Komárom védelmében, e miatt a háború után nem engedte meg neki a bécsi kormány, hogy tovább tanárkodjék. Így hát egy ideig téltelenségre volt kárhoztatva. Azonban ké-sőbb Békés-Csabán magán intézetet nyitott, mely csakhamar oly hírnévre emelkedett, hogy nö-vekedési évről-évre szaporodtak. Ekkor szerezte Breznik Békés-Csabán első 78 hold földjét, melylyel megvette vagyonosodása alapját.

1858-ban Szeberinyi János rábeszélésére Breznik ismét Selmeczbányára költözött s át-vette a lyceum igazgatását, mert csak az ő veze-tése mellett remélték az iskolának újból való felvirágzását.

Az 1859-iki császári patens a lyceumnál is válságot idézett fel. Brezniket, mint a patens ellenesét, igazgatói tisztétől megfosztották, sőt lázítás czímén a pozsonyi haditörvényszék elé idézték.

Mintán azonban a patens 1860-ban vissza-vonatot, Breznik megint visszatért az igaz-gatói székbe, melyet aztán közökhajásra tovább is ő töltött be s oly érdemesen, hogy 1883-ban 25 éves igazgatása alkalmából Ő Felsege királyi tanácsosi cízzel tüntette ki.

A mikor 1887-ben a lyceum az állami tan-terv szerint rendezve volt, Brezniket, a lyceum fárhadatlan igazgatóját a békéscsabai nép-bank bukása 1891-ben óriási veszteséggel sújtotta. A lyceum 1600, a tanári gyámoló 9000 s az ösztöndíj s más alapítványok 7000 forintig károsodtak volna, de Breznik ezeket az össze-geket, minthogy neki az iskolai pénzek kezelé-sénél is jelentékeny befolyása volt, békéscsabai birtokára kebeleztette be, a melyet Selmecz-bányán való tanárkodása alatt itten való szemé-lyes hitelének ügyes felhasználásával s takaré-kosságával 600 holdra növelt.

Az 1890/91. iskolaévben a görög-pótló tan-folyam új tanár alkalmazását tette kívánatossá; ezzel egyúttal lehetségessé vált, hogy Breznik annyi évi fáradozása után a tanári teendőktől megkíméltessék s most már csak az igazgatói tisztet viselje; az 1893. év nyarán azonban nagy korával járó folytonos gyöngéledését hozván fel okúl, az igazgatói tisztől is lemondott. A ke-rületi iskolai tanács belátván, hogy a ki úgy tel-jesítette kötelességét, mint Breznik, méltán ki-vánhat nyugalmat, elismerésének és hálás kö-zönetének jegyzőkönyvi kifejezése mellett elfo-gadta a lemondást.

Igy az 1893. évben megvált az intézet igaz-gatói tisztétől az a férfiú, a ki egész életét annak szentelte, a ki ezt az intézetet rendíthetetlen buzgalommal s vakarattal a legválságosabb helyzetekben is szerencsésen keresztül vezetete.

Breznik János tehát nyugalmába vonult, de munkás szelleme nem pihent, hanem mások boldogításán munkálkodott ezután is. Szorgalma gyümölcseit, melyeket egy izben — mint fon-tebb említettük — a balszerencse erősen veszé-lyeztetett, nemcsak meg tudta oltalmazni, hanem annyira gyarapította, hogy élete és munkálko-dása fő színhelye a selmeczi ág. ev. lyceumot valószínű nagyúri adománnyal gazdagította, hatalmas erőforrást szolgáltatván e folyton jó hírnévű közintézetünknek s egyúttal érzélni marandóbb emléket állítván alapítványában saját érdemes személyének. A magasabb rendű gondolkodásnak, a hazafias lelkesítőnek s az em-beries érzületnek olyan példáját adta ez aján-dékával Breznik, a mely sokszoros tiszteletre indíthat mindenkit, a ki közoktatásügyünk fej-lődése, jövője iránt igazán érdeklődik, s a köz-elismerés érdeméhez méltón nyújthatja neki most, halála után is a babérkoszorút, mert

mindenki tudja róla, hogy a közbecsülésben megőszült agy tudós nemcsak példás jellem-vel, buzgóságával s fárhadatlanágával tűn-dökölt, hanem szerénységével is, mely e leg-utóbbi nagylelkű tetténél is nagyobb volt min-denkor.

A DUNA ÁRADÁSA A CSALLÓKÖZBEN.

Derék nyárbán igazán ritkaság a folyóknak oly rohamos és magasra duzzadó áradása, a melyen a múlt heteken Európszerte oly igazi csapásúl jelentkezett, kivált a nagyböz vizek-nél. Csak maga a Duna annyi kárt tett, annyi vagyont elpusztított, kivált Ausztriában és ha-zánkban, hogy évek szorgalmas munkája is csak nehezen fogja helyreépíthetni a köz-gazdasági veszteségeket. A szerencsétlenségben még szerencsésnek mondhatjuk, hogy legalább emberélet aránylag csekély számmal esett a romboló elem áldozatául.

Különösen nagy küzdelmei voltak a Duna kitöréseivel a Csallóköznek, melyet mint lapá-lyos szigetnek összességét minden oldalról fenye-getett a pusztulás. Mert vannak ugyan erős védő gátjai, de azok is több helyütt tömegé-knek mutatkoztak a hallatlan erejű víz támadásai ellen; pedig majd egy hétig éjjel-nappal dol-koztak a gyanúsabb részletek erősítésén. Leg-aggodalmasabb volt a helyzet a csesői határ-ban; mert ha ott átszakad a gát: a Csallóköz nagy része mindenestül víz alá kerül. Ez azon-ban szerencsére nem történt meg. De elég nagy kárt okozott a nagy-léli gátszakadás is, mely miatt vagy 12 ezer hold föld került víz alá. Jóval nagyobb csapás sújtotta a Vágduna mel-lékét, a hol 70—75 ezer holdra teszük az el-öntött területek összes nagyságát; a learatott és lábon állott életneműekben, ültetvényekben, legelő- és rétekben történt károkat még meg sem győzték becsülni. E pusztulások helyeiről néhány fényképi fölvetelt mutatunk be ez alka-lommal, melyek némi fogalmat nyújtanak a szemlélőnek arról a veszedelemről, mely a kü-lönben áldott földű kis Alföldet és annak szor-galmas, hazafias lakosságát több helyt csaknem teljesen tönkre tette, koldusbotra juttatta. Az illető megyék fejei mindent elkövetnek a szo-morú helyzet enyhítésére; de maga az ember-baráti érzelmektől áthatott társadalom is tette-re buzdult s összegyűjt minden fillért, minden fa-lat kenyeret, a melylyel a szerencsétlenek nyo-morán legalább csak némileg is könnyíthet.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az idő elmélete. Posch Jenő szolnoki gimnáziumi tanár ily című filozófiai művének 2-ik és befejező része is megjelent. A tud. Akadémia anyagi tá-mogatásával látott napvilágot a munka, melyről az akadémiai bírálók sok dicsérrel emlékeztek meg. A szerző századunk pozitívista világnézetét akarta egy érdekes problémára, az időképzetre, kiterjesz-teni, hogy a maga részéről is hozzájáruljon e vilá-gnézetnek kiépítéséhez. A munkának tavaly meg-jelent első része az időképzett fejlődése módját körvonalozza, különös figyelmet fordítván az ugor-magyar és indogermán összehasonlító nyelvtudo-mány tanulásaira; egyszersmind pedig magának az idő művelésének is szentel egy fejezetet. A most megjelent második rész az időre vonatkozó főbb filozófiai elméleteknek ismertetését és bírálatát adja, eredeti források alapján, elkezdve a pythagore-usokon egész napjainkig. Megrendelhető Dob-rowzsky és Franke budapesti könyvkereskedés-ben. A két kötet ára 3 forint, egy-egy kötet 1 frt 50 krajczár.

A dunántúli ág. evang. egyházkerületi «gyá-molda» története, a gyámolda (nyugdíj és gyám-díj-intézet) fennállásának ötvenedik évfordulója al-kalmából írta és kiadta Poszvek Sándor soproni főiskolai igazgató-tanár és egyházkerületi számvevő. Féliszázad óta jótékonyan működő, fillérekből, lel-készek, tanítók tagsági díjaiból létesült derék inté-zet viszontagságos, de egyre biztosabban fejlődő jövőjű intézet története ez, melynek emberbaráti működéséről csak kevesen tudnak. 1846-ban szer-vezték a kerületi lelkészek, tanárok, tanítók segé-

lyezésére s nyugdíjazására. Ötven év alatt 20,541 forintot tettek a segélyezések, 402,803 frtot a nyug-és gyámdíjak; tehát összesen 423,345 frtal járult a korlátozott eszközökkel rendelkező intézet az ember-baráti célhoz. Vagyona pedig 110,487 frt. Poszvek Sándor, ki az intézet történetét pontos adatokkal megírta, maga is egyike az intézet ügyei buzgó és régi vezetőinek. Könyvével hálás kegyeletet akar ébreszteni a mult, reményt a jövő és buzgó érdeklődést a jubiláns intézet iránt. Megjelent Sopron-ban, ára 1 frt, s tiszta jövedelme a «gyámoldai» jubileumi alap javára esik.

Az akadémiai Értesítő augusztusi füzeté egész terjedelmében közli Márki Sándornak azt a beszé-dét, melyet Brassai Sámuel emlékére mondott az akadémia nevében a Torozók-Szent-Györgyön tartott Brassai-ünnepen. A füzet főbb cikkei: A pusztaszeri monostor kegyura, Karácsonyi János-tól. Bolvai «Tentamen»-ének új kiadása. Köng Gyulától. A «Dynamika» első részének ismertetése, Fröhlich Izidortól. Kérlekölök az akadémia el-hunyt tagjairól. Bírálatok több pályaműről; folyó-iratok szemléje, végül a tud. akadémia jegyző-könyvei a május 17 és 24-iki ülésalgyűlésekről.

Jelentés a növénytermelési kísérletekről. Az orsz. m. kir. növénytermelési kísérleti állomás 1896-iki működéséről az intézet vezetője, Cserháti Sándor magyar-óvári gazdasági tanár, az állomás több vizsgáló tanárának közreműködésével rész-letes jelentést terjesztett dr. Darányi Ignác föld-mívelési miniszter elé. A jelentés, mely a gazda-közönség részére oly sok tanulságot foglal magá-ban, a miniszter kinyomatta, s 235 oldalra terjedő kötetet tölt be. A kísérletek részben műtrágyázási, részben termelési kísérletek voltak, s annak ki-puhatólására irányultak, hogy a növénytermelési tudomány újabb észleletei, vívmányai miképen, hol, mely viszonyok közt értékesíthetők. A gazdák közreműködésével 1230 kísérletet végeztek a mult évben. Ezekről számol be részletesen a jelentés.

Erdély. Az Erdélyi-régi Kárpátgyűlés kiadásá-ban megjelenő Erdély című folyóirat legújabb száma sok illusztrációt közöl a Meleg-Szamos völgyéről, a környékéről és Radna-Borberek fűrdő-ről. Arcképek, versek, érdekes szövegek válto-zatossá a Radnói Desző kárpátgyűlési főtáitkár szerkesztésében megjelenő honismertető lapot.

Kossuth képe Szegeden. Roskovics Ignác festő-művésznünk a napokban fejezte be Kossuth Lajos életnagyságu arcképét, a melyet Szeged városa festetett az új kulturpalota díszterme számára. A képet már el is helyezték az épület dísztermében s a látogatók nagy érdeklődésének és tetszésének tárgya. A művész a szabadságharcz idejéből Kos-suthot festette le, szónoki mozdulatban és erőteljes stílusban adván meg a jellemzést.

«Bánk Bán» olaszul. Salvini Gusztáv, a híres olasz tragikai színésznek szintén jeles fia, ki Magyarországon sok helyen tartott színi előadásokat társulatával, megismerkedvén Katona «Bánk bán»-jával, gondoskodott annak olaszra fordításáról, s föl akar benne lépni. Salvini szeptember elején Pármában játszik, s ott fogja először játszani Bánk bánt. A pármai bemutató után ismét Magyarorszá-gon tesz körutat. Budapestre október 3-ikán ér-kezik.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A moszkvai nemzetközi orvosi kongresszus. Moszkvában aug. 19-én nyílt meg a XII. nemzetközi kongresszus, melynek még nem volt oly sok tagja, mint most. Közül 7000 a kongresszusi tagok száma s ezek közül több mint 300 magyar. A kongresszust a czári család egyik tagja: Szergiusz nagyherczeg nyitotta meg; a külföldi vendégeket Deljanov kul-tuszminiszter üdvözölte latin beszéddel. A kongresszus elnökül az osztrák-magyar monarchia részéről dr. Fertik Ottó, a budapesti orvosegyetem kitűnő tanárát választották meg.

A megnyitó ülés a nagy színházban ment végbe. Dr. Fertik is beszédet mondott a magyar orvosok nevében és Orszországnak átadta a magyar nemzet üdvözlését. Az orvosi tudomány — így folytatta Fertik dr. — megteremtette az egyetemes testvé-riséget, mert az embernek nemzetiségére való különbség nélkül használna lenni igyekszik. A magyar orvosok szívből örülnek, hogy a fiatal és nagy orosz nemzet körében lehetnek; szívükből üdvözlők ezt a vendégzerető nemzetet, köszönetet

MI UJSÁG?

A német császár Magyarországon és Budapesten. A király a tatai hadgyakorlatokra szeptember 10-ikén érkezik Albert szász királyival, míg Vilmos német császárt szeptember 12-ikére várják. Az uralkodók onnan a bélyei főhercegi uradalomba mennek vadászatokra. Vilmos császár királyunkkal szeptember 19-ikéig marad ott s ekkor több napra Budapestre jön. A magyar főváros ünnepélyes fogadásra készül. Budapest fővárosa elhatározta, hogy a császár megérkezésekor az indóházról a királyi lakig vezető utat földszíti, s a lakosságot is fölkéri, hogy a házakat lobogókkal és szőnyegekkal lássa el, egyik estén pedig kivilágítást rendezzenek.

A nagy-czeni Széchenyi-szobor. Gr. Széchenyi István nyugvó helyén, Nagy-Czenken szeptember 12-én leplezik le a Strobl által készített Széchenyi-szobrot. Délőtt 10 órakor mise lesz, mely után Baán Endre alispán, dr. Balics Lajos nagycezeni plébános és Bene Imre bíró beszédeket fognak tartani. Délután gróf Széchenyi Béla lakomát rendez kastélyában.

A nyitrai püspök aranyisméje. Bende Imre, nyitrai püspök jövő szeptember hó 8-án ünnepi pappá szentelésének ötven éves fordulóját. A város nagy fényvel szándékozik megülni a népszerű főpásztor jubileumát. A jubilálás főpap 152.000 koronát fordított jótékony célra ez ünnep emlékére.

Munkácsy Mihályról. A beteg művészről Bonn-ból pár nap előtt az a hír érkezett, hogy állapotja könnyebbül. Hónapok óta augusztus 20-án hagyta el először a gyógyintézetet és hosszabb sétakocsi-zást tett.

Pálmai Ilka Budapesten. A Népszínház volt primadonnája, kit innen sorsa Bécsbe, Berlinbe, majd pedig Londonba vitt, s a koszorukon kívül grófnéi koronát is szerzett, gróf Kinsky-Pálmai Ilka asszony néhány nap óta ismét a főváros vendége. Majd minden nyáron haza látogat, s hangversenyekben, színi előadásokban igyekszik fenntartani a kapcsolatot, mely sok sikerben gazdag pályáján a budapesti közönséghez fűzi. A művésznőt most Londonban tapsolják, hol a színpadon mint operette-primadonna szintén elfoglalta azt a helyet, melyet elevenége, vidámsága, előadásának leleményes és elmés volta szerzett meg neki a magyar közönségnél. Itt is még mindig a népszerű énekesnő, ki érdekli a közönséget, s föllépéseire mindig összesereglik. Az érdeklődésből a jótékony czélokra is jut haszon, mert a művésznő ezek javára énekel és játszik. Először Ós-Budavárában az ottani magyar daltársulat tagjaival nyílt színpadon lépett föl. A «Gerolsteini nagyhercegnő» második felvonásában az operettek bohóságával, majd pedig Vahot régi népszínművében, a «Huszárcsiny» egy töredékében tüzes magyar dalaival hódított. Augusztus 26-ikán pedig a budai színház vendége volt. A «Gerolsteini nagyhercegnő» második felvonását játszotta itt is, aztán Rákosi Jenő «Magdolna» című parasztdrámájának negyedik felvonását. Bokrétnak, tapsoknak se hossza, se száma nem volt. A művésznőnek, ki a magyar színpadokról legmesszebb jutott el a nagy világba, angol szerepei közül való az a három kép, melyet mai számunk bemutat róla.

Szilágyi István emléke. Máramaros-Sziget le akarván róni az év tavaszán elhalt tudós Szilágyi István iránt érzett hálóját, a ki több mint egy emberöltőn át igazgatója volt az odavalló református középiskolának, elhatározta, hogy szobrot emel emlékének. Szilágyinak nemesek mint tanfőúrának vannak kiváló érdemei. Kimagasló alakja volt a 48-as időknek, belső barátság kapcsolta Petőfőhöz és Aranyhoz, s a Petőfi- és Arany-irodalomhoz épe barátság révén számos adalékot juttatott. A szobor-alapra már megindult a gyűjtés, s rövid idő alatt 1025 forint gyűlt egybe.

A fehéregyházi Petőfi-emlék őre. Egy nemeslelkű urhölgy, Haller Lujza grófnő fehéregyházi birtokos, illetékes körök előtt szóba hozta, hogy a fehéregyházi Petőfi-emlékhez állandó őrt kellene állítani. Erre a célra átengedte ingyen az emlék közvetlen szomszédságában lévő 1200 négyzetölves földjét azzal az utasítással, hogy azon az őrt

mondanak Moszkva városának kifejtett buzgalmaért és udvariasságáért. A megnyitó ülésen a híres német tudós Virchow, aztán Lannelongue párisi és Lauder Brunton angol tanár értekettek. A legközelebbi kongresszusra a japáni kormány is meghívta a gyűlést.

A kongresszust Moszkva nagy fényvel és bőkezűséggel fogadta. Minden tag szabadjeggyel utazhatott. Utközben is mindenütt megkülönböztető figyelemben részesültek.

Még a kongresszus megnyitása előtt a különböző nemzetek küldöttei megjelentek Peterhofban a császárnál, ki augusztus 17-ikén fogadta őket a császárnéval együtt. A csári pár a bemutatások után kezdet fogott a küldöttekkel. Dr. Pertik tanártól ezt kérdezte a császár:

— Ön Magyarország képviselője?
— Igen, felség.
— Nos, hogy érzi magát, hogy tetszik önnek a mi országunk?
— Felség! Mi magyarok el vagyunk ragadtatva a szíves fogadtatás és vendégszeretet által, a melyben eddig részesülünk.
— Hányan jöttek?
— Többen 300-nál.
— No, ez szép szám!

Mire Pertik tanár megköszönte azon nagylelkűséget és lovasiasságot, hogy a császár a reánk néve annyira becses Rákóczi-kardot a magyar nemzetnek ajándékozta. A császár erre mosolygott s a császárné felé fordult, két ízben is mondva Pertiknek: — Nagyon szívesen tettem.

Ezután a császárné nyújtotta keztyűtlen kezét Pertiknek s ezt mondta:
— Önök kapták meg a kardot?
Az igenlő válasz után a tisztelgés véget ért.

A magyar orvosok és természetvizsgálók idei vándorgyűlésére augusztus 21-ikén sokan érkeztek Trencsénbe, hol a megye és város nagy vendégszerettel fogadta vendégeit. A trencsénmegyei természettudományi egyesület «Emléklapokat» adott ki, mely Pechán Adolf dr. főv. tanár tollát dícséri és kedves emlékül fog szolgálni az ott megjelent tagoknak.

A gyűlés augusztus 22-ikén nyílt meg az «Arany bárány» fogadó nagytermében. Szalavszky főispán, mint a vándorgyűlés elnöke tartotta a megnyitó beszédet. E gyűlések szükségét fejtegette, hogy a tudományt, a művelődést lehetőleg széles rétegekben a vidéken is terjeszték s kiemelte azok fontosságát a hazafiság terjesztésében is. Üdvözlő a vándorgyűlést Trencsénmegye nevében.

Ucsnay Ernő polgármester a város nevében üdvözölte a vándorgyűlést, mire Lakits főlovasta a pécsi és budapesti gyűlés óta lefolyt eseményekről szóló jelentését. Majd Thuróczy mondott hatásos emlékbeszédet a nem rég elhunyt Kovács József egyetemi tanár fölött, megemlékezvén azonkívül Kiss Ferencz bihari főorvos és választmányi tagról, Ráth Károly főpolgármesterről, a ki elnöke volt az ezredévi közgyűlésnek s végül az imént elhunyt Poór dr. érdemeit méltatta. Ezután Ruffy országos képviselő tartott értekezést «A szociálpolitika és a közegészségügy» czímen. A társadalom fejlődésének történetén kiterjeszkedett arra, hogy a napszám és gyári munkás mai nyomorúsággal küzd, a szegény ember a levegőt is drágábban veszi meg, mint a gazdag. A nyomor pedig az erkölcsi életet veszélyeztet. Ismertette Anglia, Franciaország és Magyarország szociális törvényhozását s bizik abban, hogy a magyar kormány a közegészségügy tekintetbe vételével a szociális kérdést meg fogja oldani. Abban a nézetben van, hogy a mi a szociális követelésekben jogosult, azt nagy részben megoldja a czéltudatos közegészségügyi politika. A közegészségügyet a szeretet tudományának mondja. — A közönség éljenzéssel fogadta a tanulságos értekezést, aztán megalakította az egyes szakosztályokat, melyekben tovább fejtegették a természet-tudomány és egészségügy korszerű kérdéseit. Sokan már e napon Trencsén-Tepliczre, a szépen fejlődő fürdőhelyre rándultak.

A szakülésekben elhatározták, hogy az elhunyt dr. Kovács József emlékére arany érmet alapítanak, melylyel minden évben egy orvosi értekezést tüntetnek ki.

A vándorgyűlés befejező ülését augusztus 24-én tartották. A gyűlés lefolyásáról Prochnov József számolt be, kiemelvén a látogatottságot, az általános érdeklődést s a felolvasott értekezések tartalmas beszédét. Utána Schächter Miksa dr. tartotta meg előadását «Az orvostudomány az igazságszolgáltatásban» czím alatt. Kifejtette, hogy mennyire terjedhet az orvostudomány és igazságszolgáltatás hatásköre s úgy az egyiknek, mint a másiknak tulkaparait és hiányait példákkal illusztrálta. Még Szalavszky Gyula elnök mondott köszönetet a gyűlés előkészítő bizottságának, az előadók-nak és a közönségnek, mely oly nagy érdeklődéssel

AZ «Ő FELSÉGE» CZIMŰ ANGOL OPERETTEN.

A «TESTÖRÖK» CZIMŰ ANGOL OPERETTEN.

PÁLMAI ILKA ÚJABB SZEREPEIBEN.

Londoni fényképek után.

kísérte a vándorgyűlés munkálkodását. Végül Batizfalva a vándorgyűlés nevében köszönetet mondott a megyének és a városnak a szíves vendéglátásért. Délben a gyűlés tagjainak legnagyobb része kirándulásra indult.

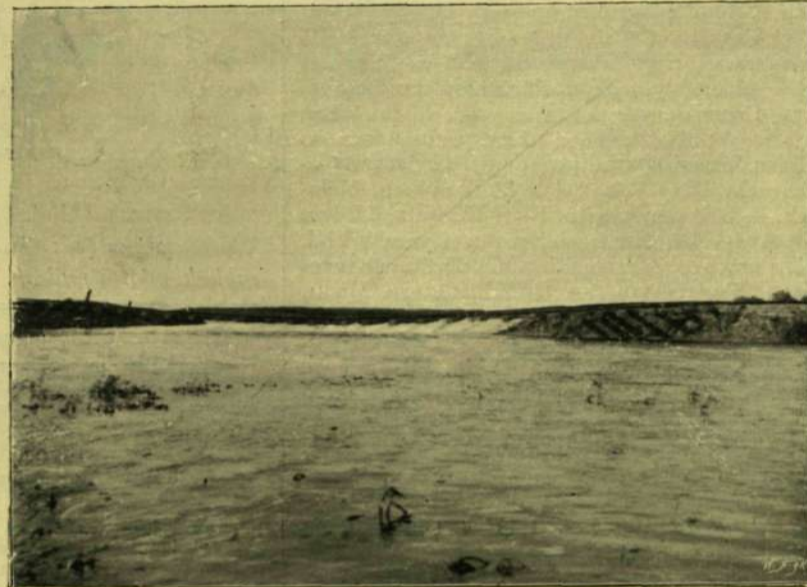
MENTÉSRE SIETŐ HIDÁSZ KATONÁK.

ELÖNTÖTT HÁZAK NAGY-LÉLBE (ELŐL A KOMÁROMI HALÁSZOK CSÓNÁKKAL).

ÖSSZEDÖLT HÁZAK ARANYOSON.

ÁRVIZ ÁLTAL ÁTSZAKÍTOTT VASUTI TÖLTÉS DUNA-ÚJFALU ELŐTT.

KÉPEK A CSALLÓKÖZI ÁRVIZRÓL. — Dícsy Ede amateur fényképl. után.

számára lakóházat és más szükséges helyiségeket épít. Azonkívül még azt is indítványozta, hogy a szabadsághősök sirhantját vaskerítéssel vegyék körül, a melynek költségeire országos gyűjtést kell indítani. A grófné a mozgalom megindításával szeretett boldogult édes apja, gróf Haller Ferencz szellemét követi, a ki annak idején a Petőfi-emlékre megindított gyűjtést kezdeményezte s egy ideig maga vezette.

Régi honvédek Petőfi segésvári szobra előtt. Lapunk f. évi 33-dik számában ily címmel megjelent közlemény pótlására Déváról Dobai Ferencz úrtól a következő sorokat vettük:

«A közleményben a felső sorban második helyen álló kalapos alakról az van írva, hogy az Krümer József, de én vagyok, Dobai Ferencz, ki 1848-49-ben honvéd tizedes voltam. A piskii csata után Krasesenitz százados a 4-dik zászlóaljhoz vett át, és ott működtem mindaddig, míg Puchner Mehádian keresztül Oláhországba vonult; ez alkalommal átléptem a 87-dik székel zászlóaljhoz. Magyarországon több ütközetben részt vettem; Török-Becsénél Jelasics által megtámadva, Guyon vezérlete alatt, az ellenséget Titelig hajtottuk; itt kaptam a kaplársgórt. Titelről az ellenség üldözése folytán visszavonult, a felszántott és megerősített Szegeden keresztül Temesvárra mentünk, a hol megérkezésünk estjén Kossuth Lajos és Guyon tábornok hat szeptember adott át hordókkal megrakva (melyek állították bort tartalmaztak) nekem és vezetőmnek a zászlóaljhoz. A zászlóalj közlegénynek, hogy azokat élet halál között Lungosra szállítsam, mely megbízatásnak másnap a csata legnagyobb hevében eleget tettem. Végre a csüggött hadseregrel és zászlóaljjal Déván a fegyvert az oroszok előtt letettük.»

Ez alkalommal megemléjtük még, hogy a segésvári Petőfi-szobor leleplezésénél megjelent régi honvédek közt ott volt a Rikán-béldi honvédek egyesület is, elnöke, Tusson János m. kir. honvéd alezredes, 1848/49 honvédőrnagy vezetése alatt, ki az egyesület részéről koszorút is tett a szoborra.

A mohácsi csata emlékünnepe. Augusztus 29-ikén lesz a mohácsi csata évfordulója. Mohácson ugyanakkor leplezik le II. Lajos király szobrát. Dr. Czobor Béla az ismert archaeologus s az akadémia tagja mond emlékbeszédet.

Az urbinói Rafael-emlék. Urbinóban, Rafael szülővárosában augusztus 22-ikén leplezték le a világhírű festő emléksobrát, a melyet nemzetközi adakozás útján állítottak. Gianturco közkutatási miniszter tartotta az ünnepi beszédet. A remek szép szobrot Belli fiatal szobrász készítette, a kit Monteverde, Ferrari és Ximenes híres szobrászok a leleplezés után lelkesülten öleltek meg. Surst amerikai szobrász egyenesen az ünnepségre utazott Urbinóba Amerikából. A Rafael-kiállítás nem nagyon érdekes, mert a külföldről csak kevés Rafael-képet küldtek. Rafael majdnem négyszáz év előtt halt meg. Ily sok időnek kellett elmúlni, míg a felülmúlhatatlan festőnek szülővárosa szobrot állított. Sok magyar jelesünk késlekedő emlékéhez azonban vegyük mentségül.

Magyarok útja Rómába. Az örök város ez év őszén magyar szótól fog visszahangzani s a Forum és Capitolium felségei komorságát fúrge turista nép készül fölverni ezredéves álmódosásából. Nemes Antal budavári kaplán vezetése alatt ugyanis a magyar államvasutak menetjegy-irodája tíz napra terjedő körutat rendez Rómába, melynek programjába XIII. Leo pápa meglátogatása is föl van véve. E látogatás már magában oly emlék, melyet kegyelettel fog őrzeni mindenki, kinek ebben a ritka szerencsében részesedni módja volt. De a mellett a részletes kidolgozott útírt, visszatérőben három, tetszés szerint megválasztható útírtanyal, a kellemesnek és hasznosnak oly sokféle változatot foglalja magában, hogy ettől eltekintve is, a szeptember végére tervezett római zárandokút, melyre három különféle díjszabásban az előjegyzések már most folyamatban vannak, a legelőzetesebbek egyikének ígérkezik.

Újabb norvég expedíció az éjszaki sarkhoz. André és társai sorsáról még semmi hír, s már is új expedíciót terveznek a norvégok az éjszaki világba. Ez a jövő nyáron fog elindulni Wellmann hadnagy vezetésével. Az új expedíció a vezetőn kívül tizenegy tagból fog állani, a nyáron norvégiai jégstengeri hajókön elmegy Ferencz József-földre, a honnan három ember hátrahagyásával szánkán és csónakon a Fligelyn-fokhoz fog menni. Az expedíció száz napra van tervezve és május végén visszatér Norvégiába. Nansen helyesli a tervet. Az expedíció tagjai csak norvégok lehetnek.

Vizi út Szibéria és Európa közt. Pétervárról jelentik: Nossilev, tudományos utazó közvetlen vízi utat fedezett föl Szibéria és Európa között, a mely az eddigi utat jelentékenyen megrövidíti s a mely jégmentes. Nossilev kutatásokat tett azonfelül az eddig ismeretlen Jalmel félszigeten. Az új útnak nagy a kereskedelmi jelentősége.

Eljegyzések. Gerő Attila jegyet váltott Cserhalmi H. Irén kisasszonnyal. Mindketten az irodalom tevékeny munkásai, és számos jeles külföldi munkát fordítottak le magyarra. — Ifj. Bertin Pál posta- és táviróoszt. Besztercebányán, jegyet váltott Budapestten Sibinger Ilonka kisasszonnyal. Az évszázadok óta világhírű Trencsén-Teplicz kénés fürdőben (Felső-Magyarországban), mint már évek óta, úgy az idén is, szeptember hónapban, a fürdővendégek teljes pensióba vétetnek és napi 3 frtnyi ártt teljes ellátást, a szükséges szerinti fürdőzést és tisztességes szobát kapnak.

HALÁLOZÁSOK.

Gr. BATHYÁNY JÓZSEF, a főrendiház tagja, volt főispán, elhunyt augusztus 24-ikén Gleichenbergben, hol üdülést keresett, 62 éves korában. A zene iránt nagy hajlammal viseltetvén, fiatal éveiben több zeneműve jelent meg, a melyeket bécsi előkelő körökben előszeretettel játszottak. 1865-ben Mosonmegye tiszteletbeli főjegyzője lett. 1872-ben Mosonmegye főispánjává nevezték ki s mint ilyen tevékenységet fejtett ki a társadalmi téren is. 1873-ban a kamarási méltóságot és a Lipót-rend lovagkeresztjét nyerte. A főispánságról lemondva, néhány évig

1897. évi 2783. szám.

Olajszállítási hirdetmény!

A selmezbányai m. kir. bányagazgatóság alá tartozó bányaműveknél 1897. évi október hó 1-től számítottól egy évre 866, azaz nyolcezerhatvanhat méterháza két-szer finomított repceolaj szükségeltetik, és ezen mennyiségből:

A szélaknai m. kir. bányahivatal selmezbányai rak-tárába 600 q. A körmöczi bányahivatal körmöczi raktárába 106 q. Az aranyidkai m. kir. bányahivatal aranyidkai raktárába 100 q. Az urvölgyi m. kir. bányahivatal urvölgyi raktárába 17 q. magurkai raktárába 23 q. A vörösvágás-dubniki m. k. bányahivatal dub-niki raktárába (Eperjesen át) 20 q. Összesen 866 q.

Ezen olajmennyiség a szállítás elvállalása, illetőleg a szállítási ajánlat elfogadása után, vállalkozó által a fent megnevezett raktárakhoz állítva szállítandó, még pedig azon részletekben és akkor, a minőkben és a mikor a megnevezett bányahivatalok megrendeléseiket közvetlenül a vállalkozónál megteszik; megjegyeztük azonban, hogy a szélaknai, körmöczi és az aranyidkai bányahivatalok lehetőleg 50 méterháza részletekben fogják szükségleteiket megrendelni.

A szállítványok mindig az illető bányamű raktárak-nál vétetnek át, és a minden egyes szállítványért járó pénzsösszeg, a szállítvány kifogástalan átvétele után bélyeges nyugtató ellen a selmezbányai m. kir. bányak-területi főpénztárnál fizetetik ki.

Biztosítékul a szállítandó egész olajmennyiség érté-kének megfelelő tíz (10) százaléknyi óvadék készpénzben, vagy biztosítékképes papirokban az ajánlatához csat-olandó.

Ajánlattétő köteles továbbá határozottan kijelenteni, vajjon saját gyárában fog-e az olajat előállítani, vagy pedig másnak gyárából szerzi be; az utóbbi esetben tar-tozik világosan kijelenteni, vajjon hazai, avagy külföldi gyárból szerzi-e be; köteles végül meg kijelenteni, hogy hazai vagy külföldi terményből gyártatik-e az olaj.

Az 50 kros bélyeggel ellátott szállítási ajánlatok, me-lyekben a felajánlott ár az átvételi raktárakhoz állítva — megnevezendő, lepecsételve és a czimlapon «Repceolaj-szállítási ajánlat» felirással ellátva, 1897. évi szeptem-ber hó 16-ig este 6 óráig, a selmezbányai m. kir. bányakertületi főpénztárhoz küldendők be.

A m. kir. bányagazgatóság fentartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül bármelyiket tetszése szerint elfogadhassa, esetleg valamennyit visz-szautasíthassa. 7302

Selmezbányán 1897. évi augusztus hó 11-én.

M. kir. bányagazgatóság.

Karinthiai Római forrás legtisztább, szénsav-dús, alpesi savanyvíz, kifinó hatás-sal mindenféle betegségnél legízesebb asztali viz. Ma-7277 gyarországi főraktár: KOLLER TESTVÉREK gyógytára a «Nagy Kristóf»-hoz Bpest, Kristóf-tér.

A SZÉPSÉG APOLÁSÁHOZ. Eddig el nem ért HATÁS. KIELHAUSER H. folyékony Glycerin-Crème

Glycerin-Crème-Szappan kiváló enyhe, báronyszerű bőrt élcs. A Glycerin-Crème használatánál ajánljátok a

Párisi Hőlgypuder a legárgiatlanabb pudert, a bőrt szép fehér színre változtatja és azt simán és szárazon tartja.

Hamított párisi hőlgypudertől és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az a valódi, melyen a czimképen, valamint a leírásán a mellékelt védjegy van.

Losoványodásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig vendő a dr. Elya s dr. Duchesne-Dapace klin-tanár, beültetend lovgája — meggyógyulása után Boisson gyógyszer. által készített «per-ssa-pilula», vesiculosisnevel előállított növ. készítmény. Egy 3 fros nemzetközi posta-utalvány küldésével bér-m. szállít egy palackkal: M. BOISSON, 100 rue Mont-martre, Paris. Budapestben kapható: Török József gyógy-szerésznél, király-utca 12. szám. 7050

Magasabb nőnevelő-intézet. A Horváth-féle nőgymnáziumban, valamint a hozzácsatolt elemi és ipariskolában f. hó 19-én kezdődtek a beiratások az intézet helyiségében. 6874 József-körut 19. szám.

Cacao van Houten jósa, szaporasága és pompás zamata következtében a cacao-szakértők előtt minden más cacao fölött állandó előnyben részesítették. 6989

PARFÜMERIE LOHSE Edelveilchen a legpompásabb ibolyaillat, hasonló a frissen leszakasztott ibolyához: illatszert — szappan — arczpor — pipere-víz 7068 brillantine — illatpárnák. Gustav Lohse, BERLIN W. kir. udvari szállító. 45/46 Jägerstrasse 45/46

A női szépség emelésére, tökéletesítésére és fen-tartására legkifinomult, teljesen ár-talmatlan, vegytiszta és zsírmen-tes készítmény a 7163 Margit Crème. Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mit-esser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is tude bájos arczjant kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. Margit hőlgypor 60 kr. 3 szinben. Margit szap-pan 35 kr. Margit fogpép (Zahn-pasta) 50 kr. Készítő FÖLDES gyógy-szer-tára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz. Főraktár: Török József gyógy-szer-tára, Budapestben Király-utca 12.

Szines selymekelmék, ugymint fekete és fehér minták mindenféle min'ségben, igazi gyári áron. a valódiság- és jószágért való jóállással, méterenkint 32 krtól 12 fríg, portó- és vámmentesen a házhoz. A legelőny-sébb, közvetlen bevásárlási forrás magánosok részére. Ezer meg-ezer elismerő levél. Mintak franko. Svájcba levélporto kétszeres. GRIEDER ADOLF ÉS TSA selymekelm-gyárak szívesége Zürich. 0935 Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Legzelesteribb sámfá kapható FÖLDVÁRY IMRE férfi divat és fehérmemű raktárában. párja frt 1.50 Budapest, IV., Koronaher-czeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7301 Férfi cipők, Jäger-árúk, vadász és sport-cizkék dús választékban kaphatók. Árjegyzék bérmentve.

Új találmányu orvosságok. Imre-féle Migraine-Pastilla, főfájás és fejfogórs ellen. Földműl minden eddigi e nemű szert. Hatása gyors és biztos. Egy doboz ára (használati utasítással) 1 frt. Imre-féle Fogbalzsam. Legjobb szer minden fogfájás ellen. Néhány pillanat alatt a legmakacsabb fájalmat is megszünteti. Egy üveg ára (használati utasítással) 50 kr. Imre-féle Tyúkszem-szesz. Minden eddigi tyúkszemről szernél sokkal jobb és biztosabb hatású; úgy tyúkszemet, mint minden-féle bőrké- enyédést és szemölcsöt fájdalom nélkül és hamar elenyésztet. Egy üveg ára (hasz-nálati utasítással) 35 kr. 7283 Szétküldés postai utánvétellel. — Kapható: IMRE JÓZSEF «Magyar korona» gyógy-szer-tárában Csucsán (Kolozs m.)

Tessék kísérletet tenni és meg fog győződni, hogy patkányok és po-egersek kiirtására minden körülmények közt leg-biztosabb a László József gyógy-szerésznél által feltalált patkány pusztító-szer. Bámulatos hatású és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyítja. Ara 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható: LÁSZLÓ JÓZSEF gyógy-szerésznél Maros-Ujvár (Erdély). 7291 Budapesti főraktár: Egger-féle gyógy-szer-tár a «Mádroshoz».

MATTONI-FÉLE GIÉSSHÜBLER legtisztább égvényes SAVANYUKUT

ŐS BUDAVÁRA Augusztusi műsor: A magyar daltársulat új műsorral. Carmencitta, spanyol tánczosnő. Hilaris & Tordant, francia ex-cen-triqueok. Maurice, a világ leghíresebb kerékpárművésze. Trio Galway, zenebohócsoport. Tribby, angol ének-és tánczosnő. Geriting-csoport világghírű légtornászok (a repülő ember). Seymour Gilbert és társu-lata nemzetk. dal és tánc. The Quavers zenebohó-czok. Henderson & Stanley, quartett burlesque és paródia. Naponta hangverseny a berlini szimfonikus zenekarnak. Katonazene felváltva a honvédzenekar által. cs. és kir. 6-ik, 69-ik és 19-ik gyalogezred zenekara által. Csizgányzene. Tambura. 7195 Belépő díj: esti 6 óráig 20 kr., azontul 30 kr. Ünnepegy alkalommal este 6-ig 40 kr., azontul 50 kr. A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

Feszty társaság körkép palotájában Városliget 7173 Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem óriási körkép. Látható reggel 9 óratól esti 8 óráig. Az esti órákban villanyvilágításnál. Belépő díj 50 kr. Gyermekek 30 krajczár.

36. SZÁM. 1897. BUDAPEST, SZEPTEMBER 5. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postaiag megfizetendő viteldíj is csatolandó.

BEZERÉDJ ISTVÁN. 1795—1856.

Az időknek lassú, de szakadatlan munkája egyre hinti a feledés porát mindenre, a mi volt, s réteget rétegre rakva, egyre vastagodó takaróval borít be mindent, a mi a mulandóság hatalmába esett. Hir, név, tettek, események mind örökre elenyésznek lassanként, ha az emlékezés legfőbb eszköze, a történetírás, nyitva nem tartaná éber szemeit, s a kutató föl nem bolygatná a múltak betemetődött nyomait. Közélebb abból az alkalomból, hogy Tolna-megye szobrot akar emelni egyik legjobb fia és legnagyobb jölteveje, az ezeltől 41 évvel elhunyt Bezerédj István emlékezetének megörökítésére, Leopold Samu e jelesünkről nagyobb tanulmányt írt, a mely előbb a «Budapesti Szemle»-ben, aztán pedig Bezerédj István arczképével díszítve külön lenyomatban is megjelent oly czélzattal, hogy hősének eszméit a mai nemzedéknél is terjeszse, s hogy a szoborállítás mozgalma iránt országos érdeklődést keltsen. S készséggel elismerjük, hogy a buzgó szerző hivatott tollal és nemes lelkesedéssel végzé feladatát. Egész szeretetre és tiszteletre méltó voltában állítja képzeletünk elé az első adózó magyar nemest s igen alkalmas fényvel világítja meg annak életét, szereplését, hatását és egész lelkiületét. E derék tanulmány nyomán, mely első tüzetesebb élet- és jellemrajza a Beöthy Ödöntől «örök igazság» mellék-névvel megírt Bezerédj Istvánnak, a «Vasárnapi Ujság» is örömet vet vissza-pillantást századunk közéletének e nevezetes kitűnőségére.

Bezerédj István régi és előkelő nemes család ivadéka. Sopronmegyében Szerdahelyen született 1795 november 28-án, de szülei (tolnai Bezerédj István és felsőbüki Nagy Erzsébet) még kis korában tolnamegyei birtokukra, Hidja községbe költözvén, gyermekkorát ott töltte s jogi tanulmányainak végeztével ott lépett a közpályára is 1819-ben, mint megyei aljegyző. A nagy készült-ségű és jeles tehetséggel megáldott komoly ifjú csakhamar magára vonta a közfigyelmet. Tihanyi Tamás főispán tiszteletbeli megyei főjegyzővé nevezte ki, s ő ez állását úgy töltötte be, hogy tekintélye és népszerűsége napról-napra emelkedett. 1825-ben megházaso-

dott, nőül vevén nagy műveltségű rokonát, Bezerédj Amáliát, ki később egyetlen leányuk, Flóra kedveért a «Flóri könyve» című gyermek-olvasókönyvet írta, mely csakhamar országosan elterjedt és még ma sem ismeretlen. Bezerédj hidjai kastélya nemcsak példás boldogságú családi otthonná lett, hanem rendes gyűlöhelyévé is a megyei uraknak, kik — nevezetesen Csapó, Sztankovánszky, a Perzelek, gr. Festetich, nemeskéri Kiss, a Dörtyek, stb. — rendszeren oda sereglettek, különösen ha a köz-elgő megyegyűléseken nagyobb fontosságú ügyek voltak tárgyalandók s a vendégszerető háziúrral ott vitatták meg előlegesen a megye és az ország ügyeit. Bezerédj azonban nemcsak a közéletben, hanem otthon mint földesúr is tündökölt. Tekintélyes birtokát valóságos mintagazdasággá alakította s azon egy új iparágat is honosított meg, a selyemtenyészést, mely aránnyal rövid idő alatt annyira fejlődött, hogy annak nagyobb-szabású folytatása végett saját területén, egy ma is főnnálló falut alapított, Szederst, így nevezvén azon nagy eperfa- (a Dunán túl szederfa-) ültetvényről, melyet a hernyók táplálása és

egyszersmind az ottani homokos föld megkötése végett létesített. Szederes neje népiszkolát, ő pedig templomot épített és jobbágjai közt évről-évre válogatott népies olvasmányokat osztogatott ki, hogy azokból haza- és emberszeretetet, s általában hasznos tudnivalókat tanuljanak. E mellett személyesen is sürün érintkezett a határtalan jótékonyaságra iránta hálás néppel. Ha szabad ideje volt, minden reggel korán lóra ült és sorra járta tanyáit, meg Szederes házait; mindentüve beszélt, mindenről tudakozódott s a hol bajt talált, haladéktalanul segített vagy tanácsot adott, a mint a szükség kívánta. Tolnamegye Bezerédj, politikai, közgazdasági és emberbaráti nagy tevékenységéért, mint szintén jeles szónoki tehetségeért legelső emberei egyikének tartván, 1830-ban követül választotta az országgyűlésre, hol ő teljes meggyőződéssel az ellenzékhez csatlakozott, mert az akkori szomorú időkben ő is úgy gondolkodott, mint Kölcsey Ferencz, ki «Országgyűlési Napló»-jában egyebek közt így fejezte ki az akkori politikai helyzetre vonatkozó véleményét: «Uram, drága collega uraim, mi a patriotizmus? Felelet: az oppositio! És mi az oppositio? Felelet: Tagadása annak, a mit az udvar állít és a personalis.»

Bezerédj az országgyűlésen azonnal feltűnt. Mindenki elismerte, hogy előkelő szerepre van hivatva. De ez az országgyűlés a Párisban kitört júliusi forradalom hírére csakhamar főszo-lván, Bezerédj csak a következő 1832/36-ki országgyűlésen kezdhetette meg nagyobb tevékenységét. Deák Ferencz is ezen az országgyűlésen lépett föl először s a lelki rokonságnál fogva csakhamar szoros barátságot kötött Bezerédjvel, harmadikül szegődvén hozzájuk a nagy tekintélyű Kölcsey Ferencz, kivel együtt ők voltak az akkori haladó párt vezérei. Ezen országgyűlésnek legnevezetesebb tárgya az urbéri munkálat volt, melyet a rendek csak hosszú viták után fogadtak el, mert sokan végzetesnek tartották, hogy a jobbágy örökösen megvált-hassa magát a földesúri terhek alól. A törvényjavaslatot már a főrendek is majdnem változtatlanul magukévé tették, de a demokrácia réméről féltő kormány nem fogadta el. Ez az ellenzés nagy vihart keltett a rendeknél. Deák, Kölcsey, Beöthy, Bezerédj egymás után szólaltak föl a kormány önkénye ellen és a nép szabadsága érdekében. De hiába volt minden. A kormány áltákon kivitte, hogy a törvény eredeti szerkezetét megmástitotta. Az új törvény segített ugyan a jobbágyok sorsán, de a polgári jogokat továbbra is megtagadta tőlük. Az egyenlőség, lestervéség, szabadság